

ΠΑΝΤΕΙΟΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

PANTEION UNIVERSITY OF SOCIAL AND POLITICAL SCIENCES

ΣΧΟΛΗ ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ, ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΕΘΝΩΝ, ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

«ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ»

Το Νέο Δίκαιο για την Προστασία Προσώπων από
Φυσικές Καταστροφές

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Γεράσιμος Σπύρου

Αθήνα, 2025

Τριμελής Επιτροπή

Μαρία Ντανιέλλα Μαρούδα, Καθηγήτρια Παντείου Πανεπιστημίου

Σοφία Γαλάνη, Καθηγήτρια Παντείου Πανεπιστημίου

Χρήστος Κουρτέλης, Καθηγητής Πανεπιστημίου Πειραιά

Copyright © Γεράσιμος Σπύρου, 2025

All rights reserved. Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος.

Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας διπλωματικής εργασίας εξ ολοκλήρου ή τμήματος αυτής, για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα. Ερωτήματα που αφορούν τη χρήση της διπλωματικής εργασίας για κερδοσκοπικό σκοπό πρέπει να απευθύνονται προς τον συγγραφέα.

Η έγκριση της διπλωματικής εργασίας από το Πάντειον Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών δεν δηλώνει αποδοχή των γνώμων του συγγραφέα.

Συντομογραφίες

CEPC: Civil Emergency Planning Committee (Επιτροπή Σχεδιασμού Πολιτικής Έκτακτης Ανάγκης)

DPPI/SEE: Disaster Preparedness and Prevention Initiative for South Eastern Europe (Πρωτοβουλία Ετοιμότητας και Πρόληψης Καταστροφών στη Νοτιοανατολική Ευρώπη)

EADRCC: Euro-Atlantic Disaster Response Coordination Centre (Ευρω-Ατλαντικό Συντονιστικό Κέντρο Αντιμετώπισης Καταστροφών)

ECHO: European Civil Protection and Humanitarian Aid Operations (Γενική Διεύθυνση Ευρωπαϊκής Πολιτικής Προστασίας και Επιχειρήσεων Ανθρωπιστικής Βοήθειας)

ECPP: European Civil Protection Pool (Ευρωπαϊκή Δεξαμενή Πολιτικής Προστασίας)

EM-DAT: Emergency Events Database

ERCC: Emergency Response Coordination Centre (Κέντρο Συντονισμού Αντιμετώπισης Έκτακτης Ανάγκης)

EUCPM/RescEU: European Civil Protection Mechanism/Rescue European Union (Μηχανισμός Πολιτικής Προστασίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης)

ICDO: International Civil Defence Organization (Διεθνής Οργανισμός Πολιτικής Προστασίας)

IFRC: International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies (Διεθνής Ομοσπονδία Ερυθρού Σταυρού και Ερυθράς Ημισελήνου)

Nat-CHAMM: National Crisis and Hazard Management Mechanism (Εθνικός Μηχανισμός Διαχείρισης Κρίσεων και Αντιμετώπισης Κινδύνων)

NATO: North Atlantic Organization (Βορειοατλαντική Συμμαχία)

RC: Resilience Committee (Επιτροπή Ανθεκτικότητας)

UCPM: Union Civil Protection Mechanism (Μηχανισμός Πολιτικής Προστασίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης)

UNDRR: United Nation Office for Disaster Risk Reduction (Γραφείο των Ηνωμένων Εθνών για τη Μείωση Κινδύνου Καταστροφών)

UN OCHA: United Nations Office for Coordination of Humanitarian Affairs (Γραφείο Συντονισμού Ανθρωπιστικών Υποθέσεων των Ηνωμένων Εθνών)

Γ.Γ.Π.Π.: Γενική Γραμματεία Πολιτικής Προστασίας

ΕΕ: Ευρωπαϊκή Ένωση

Ε.Σ.Κ.Ε.ΔΙ.Κ.: Εθνικό Συντονιστικό Κέντρο Επιχειρήσεων και Διαχείρισης Κρίσεων

ΚΕ.ΜΕ.ΔΙ.Κ.: Κέντρο Μελετών Διαχείρισης Κρίσεων

ΕΚ: Ευρωπαϊκός Κανονισμός

ΟΗΕ: Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών

Π.Ε.ΚΕ.Π.Π.: Περιφερειακά Επιχειρησιακά Κέντρα Πολιτικής Προστασίας

Π.Δ.Ε.Α.: Πλαίσια Διαχείρισης Εκτάκτων Αναγκών

Π.Ε.Σ.Ο.Π.Π.: Περιφερειακά Επιχειρησιακά Συντονιστικά Όργανα Πολιτικής Προστασίας

ΠΕ.ΚΕ.Π.Π.: Περιφερειακά Επιχειρησιακά Κέντρα Πολιτικής Προστασίας

ΠΣ: Πυροσβεστικό Σώμα

Σ.Ο.Π.Π.: Συντονιστικό Όργανο Πολιτικής Προστασίας

Τ.Ε.Σ.Ο.Π.Π.: Τοπικά Επιχειρησιακά Συντονιστικά Όργανα Πολιτικής Προστασίας

Ευχαριστίες

Για τη διεκπεραίωση της παρούσας εργασίας ευχαριστώ θερμά όσους με βοήθησαν στην εκπόνησή της και κυρίως την σύζυγο και τα 3 παιδιά μου για την υπομονή, την κατανόηση και την υποστήριξη που μου παρείχαν καθόλο το διάστημα των σπουδών.

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΔΗΛΩΣΗ

Με ατομική μου ευθύνη και γνωρίζοντας τις κυρώσεις που προβλέπονται από τις διατάξεις της παρ. 6 του άρθρου 22 του Ν. 1599/1986, δηλώνω ότι η παρούσα εργασία είναι αποτέλεσμα πρωτότυπης έρευνας και δεν χρησιμοποιεί πνευματική ιδιοκτησία τρίτων χωρίς αναφορές. Αναλαμβάνω όλες τις νομικές και διοικητικές συνέπειες σε περίπτωση που αποδειχθεί ότι η εργασία μου αποτελεί προϊόν λογοκλοπής ή προϊόν τρίτων.

Γεράσιμος Σπύρου

Περιεχόμενα

Εισαγωγή	15
Μεθοδολογία	17
Σκοπός	17
Προϋποθέσεις	17
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α: Φυσικές Καταστροφές - Έννοιες και Ορισμοί	18
Ορισμοί.....	18
Διαχείριση Κινδύνου	19
Κατηγορίες Φυσικών Φαινομένων - Καταστροφών	21
Σημαντικές Φυσικές Καταστροφές σε Ελλάδα και Ευρώπη.....	22
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β: Επιπτώσεις των Φυσικών Καταστροφών	23
Γενικά.....	23
Κοινωνικές Επιπτώσεις.....	23
Ψυχολογικές Επιπτώσεις.....	23
Οικονομικές Επιπτώσεις.....	24
Υγειονομικές Επιπτώσεις.....	24
Οικολογικές Επιπτώσεις	24
Κατακλείδα Επιπτώσεων.....	25
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ: Σύντομο Ιστορικό Υπόβαθρο.....	26
Γενικά.....	26
Ιστορικά Παραδείγματα	26
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ: Ελληνικό Θεσμικό Πλαίσιο	28
Η Νομοθεσία της Πολιτικής Προστασίας στην Ελλάδα	28
Γενική Γραμματεία Πολιτικής Προστασίας	29
Εθνικός Μηχανισμός Διαχείρισης Κρίσεων και Αντιμετώπισης Κινδύνων	30
Κύριες Επιχειρησιακές Δομές του Εθνικού Μηχανισμού.....	31
Κύριες Υποστηρικτικές Δομές και Λειτουργίες του Εθνικού Μηχανισμού	34
Γενικό Σχέδιο Πολιτικής Προστασίας «Ξενοκράτης»	34
Γενικά Σχέδια Αντιμετώπισης Εκτάκτων Αναγκών και Διαχείρισης Συνεπειών	35
Πυροσβεστικό Σώμα.....	36
Σύστημα Εθελοντισμού Πολιτικής Προστασίας.....	36

Εκπαίδευση Πληθυσμού	37
Αποζημίωση Πληγέντων Προσώπων από Φυσικές Καταστροφές.....	37
Κατάσταση Έκτακτης Ανάγκης Πολιτικής Προστασίας	38
Καταστάσεις Ετοιμότητας Εθνικού Μηχανισμού Πολιτικής Προστασίας.....	40
Επίπεδα Απόκρισης Εθνικού Μηχανισμού Πολιτικής Προστασίας.....	40
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ε: Ευρωπαϊκό Θεσμικό Πλαίσιο.....	42
Μηχανισμός Πολιτικής Προστασίας Ευρωπαϊκής Ένωσης	42
Emergency Response Coordination Centre	44
European Civil Protection Pool	44
rescEU	45
Union Civil Protection Knowledge Network	45
European Civil Protection and Humanitarian Aid Operations (ECHO)	46
Λοιπές Σχετικές Πρωτοβουλίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης	46
Οδηγία 2007/60/ΕΚ του Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Οκτωβρίου 2007, για την Αξιολόγηση και τη Διαχείριση των Κινδύνων Πλημμύρας.....	47
Αποζημίωση Πληγέντων Προσώπων από Φυσικές Καταστροφές σε Ευρωπαϊκό Πλαίσιο	48
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΣΤ: Ισχύον Νομικό πλαίσιο ΟΗΕ	50
United Nation Office for Disaster Risk Reduction.....	50
United Nations Office for Coordination of Humanitarian Affairs	51
The Sendai Framework for Disaster Risk Reduction 2015-2030.....	51
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ζ: Ισχύον νομικό Πλαίσιο ΝΑΤΟ.....	52
Resilience Committee	52
Euro-Atlantic Disaster Response Coordination Centre	53
Λοιπά Θεσμικά Κείμενα της Συμμαχίας	54
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Η: Λοιποί Διεθνείς Φορείς Πολιτικής Προστασίας.....	55
International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies.....	55
International Civil Defence Organization	55
Disaster Preparedness and Prevention Initiative for South Eastern Europe	56
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Θ: Ατενίζοντας το Μέλλον στην Αντιμετώπιση Φυσικών Καταστροφών.....	57
Αξιοποίηση Νέων Τεχνολογιών για την Προστασία του Πληθυσμού.....	57
Ο Ρόλος της Εκπαίδευσης και Ευαισθητοποίησης στην Προστασία του Πληθυσμού.....	58

Ανάπτυξη Διατομεακών Συνεργασιών για τη Προστασία του Πληθυσμού	58
Αξιολόγηση της Αποτελεσματικότητας	59
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι: Συμπεράσματα.....	60
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΑ: Προτάσεις	62
Επίλογος	64
Παραρτήματα.....	64
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α: Πηγές - Βιβλιογραφία	65
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β: Επιμέρους Σχέδια Πολιτικής Προστασίας στο Πλαίσιο του Γενικού Σχεδίου Πολιτικής Προστασίας «ΞΕΝΟΚΡΑΤΗΣ»	75
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Γ: Φάσεις Κινητοποίησης του Δυναμικού της Πολιτικής Προστασίας	77

Εικόνες - Διαγράμματα - Γραφήματα

Εικόνα 1: Κύκλος Διαχείρισης Καταστροφών	21
Εικόνα 2: Γράφημα συνολικού αριθμού κηρύξεων περιοχών της Ελλάδας σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης πολιτικής προστασίας για το διάστημα 2014-2023 ανά είδος καταστροφικού συμβάντος	39
Εικόνα 3: Γράφημα συνολικού αριθμού κηρύξεων της Ελλάδας σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης πολιτικής προστασίας για κάθε έτος από το 2014 μέχρι και το 2023 ΑΕΠ για το 2025	39
Εικόνα 4: Λειτουργία Μηχανισμού Πολιτικής Προστασίας ΕΕ	43
Εικόνα 5: Στοιχεία παρεμβάσεων του Ταμείου Αλληλεγγύης της Ευρωπαϊκής Ένωσης για αποκατάσταση ζημιών από φυσικές καταστροφές σε περιοχές της Ελλάδας	49
Εικόνα 6: Σχηματική Παράσταση της διαδικασίας που πρέπει να ακολουθηθεί από μία πληγείσα χώρα για να ζητήσει βοήθεια από το EADRCC	54

Περίληψη

Τα τελευταία χρόνια, τόσο στην Ελλάδα όσο και σε παγκόσμιο επίπεδο, παρατηρείται αυξανόμενη εκδήλωση φυσικών φαινομένων με ιδιαίτερη ένταση, σφοδρότητα και συχνότητα, σε σύγκριση με τα μέχρι πρότινος καταγεγραμμένα στατιστικά δεδομένα. Εκτεταμένες δασικές πυρκαγιές, σοβαρά πλημμυρικά φαινόμενα, παρατεταμένοι καύσωνες και λοιπά ακραία και μη συνήθη φυσικά φαινόμενα, τα οποία στο παρελθόν εμφανίζονταν σποραδικά, πλέον αποτελούν επαναλαμβανόμενες απειλές για τις σύγχρονες κοινωνίες.

Πέραν των κρατικών φορέων, οι οποίοι φέρουν την κύρια ευθύνη διαχείρισης καταστάσεων έκτακτης ανάγκης εντός της εθνικής επικράτειας, δραστηριοποιούνται διεθνείς κυβερνητικοί και μη κυβερνητικοί οργανισμοί, οι οποίοι επικουρικά και σε εθελοντική βάση συμβάλλουν στην αντιμετώπιση καταστροφών και στην παροχή βοήθειας σε πληττόμενους πληθυσμούς. Παράλληλα, οι οργανισμοί αυτοί συμμετέχουν σε δράσεις πρόληψης, πρόβλεψης και ενίσχυσης της ετοιμότητας έναντι των κινδύνων που απορρέουν από τις φυσικές καταστροφές.

Οι σύγχρονες προκλήσεις, στο πλαίσιο της λεγόμενης εποχής των πολλαπλών κρίσεων, καθιστούν αναγκαία την άμεση προσαρμογή των κρατών σε νέα δεδομένα, τόσο σε εθνικό όσο και σε υπερεθνικό επίπεδο. Οι αρμόδιοι θεσμοί, αξιοποιώντας την εμπειρία και τα διδάγματα προηγούμενων κρίσεων, εξελίσσουν διαρκώς τους μηχανισμούς πολιτικής προστασίας και διαχείρισης κινδύνων.

Σκοπός της παρούσας πτυχιακής εργασίας είναι η εξαγωγή συμπερασμάτων αναφορικά με το νέο νομοθετικό πλαίσιο για την προστασία των προσώπων από φυσικές καταστροφές. Προς τον σκοπό αυτό, η μελέτη διαρθρώνεται σε επιμέρους κεφάλαια, ώστε να προσφέρει μια ολοκληρωμένη και σφαιρική προσέγγιση του εξεταζόμενου ζητήματος.

Αρχικά παρουσιάζονται βασικοί ορισμοί και επιχειρείται κατηγοριοποίηση των φυσικών φαινομένων και καταστροφών, ακολουθούμενη από ανάλυση των επιπτώσεών τους σε κοινωνικό, οικονομικό και περιβαλλοντικό επίπεδο. Στη συνέχεια, παρατίθεται σύντομη ιστορική αναδρομή, η οποία καταδεικνύει ότι η προστασία των πληθυσμών, της περιουσίας και του περιβάλλοντος από τις συνέπειες των φυσικών καταστροφών απασχολεί τις ανθρώπινες κοινωνίες από την αρχαιότητα.

Ακολούθως εξετάζεται το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο προστασίας προσώπων από φυσικές καταστροφές, με έμφαση στο εθνικό δίκαιο, ενώ παράλληλα αναλύεται το θεσμικό πλαίσιο και ο ρόλος διεθνών οργανισμών στους οποίους συμμετέχει η Ελλάδα, όπως η Ευρωπαϊκή Ένωση, ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών και το NATO. Επιπλέον, γίνεται αναφορά σε βασικούς διεθνείς φορείς πολιτικής προστασίας, όπως οι IFRC και ICDO, καθώς και στην Πρωτοβουλία Πολιτικής Προστασίας των κρατών της Νοτιοανατολικής Ευρώπης (DPPI/SEE).

Η εργασία ολοκληρώνεται με την εξαγωγή συμπερασμάτων σχετικά με την επάρκεια του ισχύοντος νομοθετικού πλαισίου και την αποτελεσματικότητα των υφιστάμενων μηχανισμών διαχείρισης κρίσεων, ενώ παράλληλα εντοπίζονται αδυναμίες και διατυπώνονται ρεαλιστικές προτάσεις για τη βελτίωση της προστασίας των προσώπων από φυσικές καταστροφές.

Λέξεις-κλειδιά: Φυσικές Καταστροφές, Πολιτική Προστασία, Νομοθετικό Πλαίσιο, Διαχείριση Κρίσεων, Προστασία Προσώπων

"The New Legal Framework for the Protection of Persons against Natural Disasters"

Spyrou Gerasimos

Abstract

In recent years, both in Greece and globally, there has been an increasing occurrence of natural phenomena marked by exceptional intensity, severity, and frequency, compared to previously recorded statistical data. Large-scale wildfires, severe flooding events, prolonged heatwaves, and other extreme and atypical natural phenomena that once appeared sporadically now constitute recurring threats to modern societies.

Beyond state authorities, which bear the primary responsibility for managing emergency situations within national territories, international governmental and non-governmental organizations operate in a supportive and voluntary capacity, contributing to disaster response and providing assistance to affected populations. At the same time, these organizations engage in prevention, forecasting, and preparedness activities aimed at mitigating the risks associated with natural disasters.

Contemporary challenges, within the context of the so-called era of multiple crises, necessitate the prompt adaptation of states to new realities at both national and supranational levels. Drawing on experience and lessons learned from previous crises, competent institutions continuously evolve and enhance civil protection and risk management mechanisms.

The purpose of this undergraduate thesis is to draw conclusions regarding the new legislative framework for the protection of persons from natural disasters. To this end, the study is structured into individual chapters in order to provide a comprehensive and holistic approach to the issue under examination.

Initially, key definitions are presented and a categorization of natural phenomena and disasters is undertaken, followed by an analysis of their social, economic, and environmental impacts. Subsequently, a brief historical overview demonstrates that the protection of populations, property, and the environment from the consequences of natural disasters has been a concern of human societies since antiquity.

The thesis then examines the current legislative framework governing the protection of persons from natural disasters, with particular emphasis on national law. At the same time, the institutional framework and role of international organizations in which Greece participates—such as the European Union, the United Nations, and NATO—are analyzed. Furthermore, reference is made to major international civil protection bodies, including the International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies (IFRC) and the International Civil Defence Organization (ICDO), as well as to the Civil Protection Initiative of Southeast European States (DPPI/SEE).

The study concludes by assessing the adequacy of the existing legislative framework and the effectiveness of current crisis management mechanisms, while identifying weaknesses and proposing realistic measures to enhance the protection of persons against natural disasters.

Εισαγωγή

Η προστασία από φυσικές καταστροφές έχει καταστεί ένα από τα πιο κρίσιμα ζητήματα του 21ου αιώνα, εξαιτίας της αυξανόμενης συχνότητας και έντασης εμφάνισής τους. Καθώς οι καταστροφές συνεπεία ακραίων φυσικών φαινομένων, όπως οι πλημμύρες, οι πυρκαγιές, η παρατεταμένη ξηρασία και οι σεισμοί, γίνονται ολοένα πιο συχνές και πιο έντονες, εδραζόμενες και στις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής, οι κοινωνίες καλούνται να αντιμετωπίσουν τις προκλήσεις που τις συνοδεύουν.

Η αλληλεπίδραση ανάμεσα στον άνθρωπο και στο περιβάλλον είναι πολυσύνθετη και αμφίδρομη. Από τη μία πλευρά, οι ανθρώπινες δραστηριότητες (άναρχη δόμηση, αποψίλωση των δασών, μη βιώσιμη χρήση των φυσικών πόρων κ.α.) συχνά επιδεινώνουν τις αρνητικές συνέπειες των ακραίων φυσικών φαινομένων. Από την άλλη, η ανθρώπινη αντοχή και η ικανότητα προσαρμογής στα νέα δεδομένα παίζουν κρίσιμο ρόλο στην αντιμετώπιση των φυσικών κινδύνων. Οι κοινωνίες οφείλουν να έχουν τη δυνατότητα να αναπτύξουν μηχανισμούς και στρατηγικές ικανές να προβλέψουν και να ελαχιστοποιήσουν τις αρνητικές συνέπειες αυτών των φαινομένων.

Στη σύγχρονη εποχή, η αντιμετώπιση των φυσικών καταστροφών δεν έγκειται μόνο στην γρήγορη και αποτελεσματική αντιμετώπιση των προβλημάτων που δημιουργούν στη διασφάλιση της βιωσιμότητας των κοινωνιών, αλλά και στην εκδήλωση προληπτικών ενεργειών για την εξασφάλιση των πολιτών, με ιδιαίτερη έμφαση στις ευάλωτες ομάδες. Η εφαρμογή, λοιπόν, ενός πλαισίου προστασίας των προσώπων από φυσικές καταστροφές καθίσταται ολοένα και πιο επιτακτική, για την αντιμετώπιση ενός φαινομένου που επηρεάζει όλο και περισσότερο τις ζωές μας.

Στη ρίζα του ζητήματος βρίσκεται η ανάγκη για μια ολιστική προσέγγιση που θα συνδυάζει την άμεση αντιμετώπιση των φυσικών καταστροφών με την πρόληψη και την εκπαίδευση. Οι νομικές ρυθμίσεις δεν είναι επαρκείς όταν προνοούν μόνο την αποζημίωση των θυμάτων, αλλά και όταν περιλαμβάνουν και δράσεις στην κατεύθυνση της πρόληψης της καταστροφής, της προστασίας των ευάλωτων ομάδων και την ανάπτυξη στρατηγικών ανθεκτικότητας. Καθώς προκύπτουν νέες

προκλήσεις από την κλιματική αλλαγή, είναι επιτακτική η ανάγκη για μια εξελιγμένη νομική προσέγγιση που θα συνάδει με την εξελικτική πραγματικότητα των φυσικών καταστροφών και υπό το πρίσμα των κοινωνικών τους επιπτώσεων.

Μεθοδολογία

Σκοπός

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να διερευνήσει και να αναλύσει το ισχύον νομικό πλαίσιο που αφορά στην προστασία των προσώπων από φυσικές καταστροφές. Μέσα από την εξέταση εθνικών και διεθνών νομικών ρυθμίσεων καθώς και οργανισμών Πολιτικής Προστασίας, θα αναδειχθεί η αποτελεσματικότητα και η βιωσιμότητα αυτών σε σχέση με το σκοπό για τον οποίο θεσπίστηκαν, καθώς και οι προοπτικές για την ενίσχυση της κοινωνικής ανθεκτικότητας και αλληλεγγύης. Με την εστίαση στη διασφάλιση του δικαιώματος των πολιτών για ασφάλεια, η εργασία αυτή στοχεύει να συμβάλει στη συζήτηση σχετικά με την ανάγκη ενεργών και δυναμικών μηχανισμών βοήθειας και προστασίας σε μια εποχή όπου οι φυσικές καταστροφές είναι αναπόσπαστο κομμάτι της καθημερινότητας.

Προϋποθέσεις

Η παρούσα εργασία μελετά το νομοθετικό πλαίσιο που εφαρμόζεται για την προστασία προσώπων σε περιπτώσεις φυσικών καταστροφών εστιάζοντας εις βάθος στο εθνικό δίκαιο, αλλά και στο δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών και της Ατλαντικής Συμμαχίας, δρώντων στους οποίους μετέχει η Ελλάδα.

Οι διατάξεις που μελετώνται και αναγράφονται είναι αυτές που ισχύουν κατά την χρονολογική περίοδο σύνταξης της εργασίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α: Φυσικές Καταστροφές - Έννοιες και Ορισμοί

Τα τελευταία χρόνια ο κόσμος μας βιώνει καταστροφές εξαιτίας της αυξανόμενης έντασης των φυσικών φαινομένων με πολύ πιο συχνή επανάληψη από το παρελθόν. Παρατεταμένες περιόδους καύσωνα, μεγάλες δασικές πυρκαγιές, έντονα πλημμυρικά φαινόμενα και άλλα ακραία συμβάντα που πλέον εκδηλώνονται όλο και συχνότερα.

Στο εν λόγω κεφάλαιο θα δοθούν ορισμένες έννοιες και ορισμοί αναφορικά με τις φυσικές καταστροφές, προκειμένου να διαμορφωθεί ένα κοινό σημείο κατανόησης.

Ορισμοί

Η λέξη καταστροφή δημιουργεί συνειρμούς που παραπέμπουν σε εικόνες πανικού, χάους. Όλοι μας μπορούμε να προσεγγίσουμε έναν ορισμό αυτής, έχοντας ως γνώμονα ατομικά βιώματα και εικόνες. Ανατρέχοντας στη διεθνή βιβλιογραφία διαπιστώνεται ότι υπάρχουν αρκετοί ορισμοί της.

Σύμφωνα με τον Κώδικα Δεοντολογίας του Ερυθρού Σταυρού (Code of Conduct in Disaster Relief) ως καταστροφή αναφέρεται:

«A disaster is a calamitous event resulting in loss of life, great human suffering and distress, and large-scale material damage» (icrc.org, 2024).

Η βάση δεδομένων έκτακτων συμβάντων EM-DAT (EM-DAT The International Disaster Database) αναφέρει ως καταστροφή:

«Situations or events which overwhelm local capacity, necessitating a request for external assistance at the national or international level. Disasters are unforeseen and often sudden events that cause significant damage, destruction, and human suffering» (emdat.be, 2024).

Στην ελληνική νομοθεσία (Γενικό Σχέδιο Πολιτικής Προστασίας «ΞΕΝΟΚΡΑΤΗΣ») αναφέρεται ο εξής ορισμός για την έννοια της καταστροφής:

«Καταστροφή νοείται κάθε ταχείας ή βραδείας εξέλιξης φυσικό φαινόμενο ή τεχνολογικό συμβάν στο χερσαίο, θαλάσσιο και εναέριο χώρο, το οποίο προκαλεί

εκτεταμένες δυσμενείς επιπτώσεις στον άνθρωπο, καθώς και στο ανθρωπογενές ή φυσικό περιβάλλον» (civilprotection.gov.gr, 2024).

ενώ η έντασή της καθορίζεται «από το μέγεθος των απωλειών ή ζημιών που αφορούν στη ζωή, στην υγεία και στην περιουσία των πολιτών, στα αγαθά, στις παραγωγικές πηγές και στις υποδομές» (civilprotection.gov.gr, 2024).

Συναφής με τους παραπάνω ορισμούς είναι και η έννοια του κινδύνου, όπως αυτή αποτυπώνεται στο προαναφερόμενο σχέδιο:

«Κίνδυνος νοείται η πιθανότητα εκδήλωσης ενός φυσικού φαινομένου ή τεχνολογικού συμβάντος ή και λοιπών καταστροφών σε συνδυασμό με την ένταση των καταστροφών, που μπορεί να προκληθούν στους πολίτες, στα αγαθά, στις πλουτοπαραγωγικές πηγές και στις υποδομές μιας περιοχής» (civilprotection.gov.gr, 2024)

Διαχείριση Κινδύνου

Η εκτίμηση των κινδύνων και η αποτελεσματική διαχείριση αυτών απαιτεί την οργάνωση και τον συντονισμό κλιμακωτών επιπέδων δράσης, κάθε ένα από τα οποία θα διαδραματίζει τον δικό του ρόλο και σημασία σε έναν κύκλο διαχείρισης, προκειμένου να μειωθούν οι επιπτώσεις των φυσικών καταστροφών και να ενισχυθεί η ανθεκτικότητα της κοινωνίας.

Ας αναλύσουμε όμως πρώτα τις έννοιες της «εκτίμησης κινδύνου» και της «ικανότητας διαχείρισης κινδύνου». Η Ευρωπαϊκή Ένωση στην Απόφαση αριθ. 1313/2013/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 17ης Δεκεμβρίου 2013 για τη συγκρότηση του Μηχανισμού Πολιτικής Προστασίας της Ένωσης (Union Civil Protection Mechanism - UCPM) αναφέρει τις παρακάτω ερμηνείες:

«Εκτίμηση κινδύνων: η συνολική διατομεακή διαδικασία εντοπισμού, ανάλυσης και αξιολόγησης κινδύνων που πραγματοποιείται σε εθνικό ή σε ενδεδειγμένο κατώτερο του εθνικού επίπεδο» (eur-lex.europa.eu, 2024)

«Ικανότητα διαχείρισης κινδύνων: η ικανότητα κράτους μέλους ή των περιφερειών του να περιορίζει, να προσαρμόζει και/ή να μετριάξει τους κινδύνους (τις επιπτώσεις και την πιθανότητα μιας καταστροφής) που έχουν εντοπιστεί στις εκτιμήσεις κινδύνων, σε επίπεδα αποδεκτά για το συγκεκριμένο κράτος μέλος. Η

ικανότητα διαχείρισης κινδύνων αξιολογείται ως προς τις τεχνικές, οικονομικές, και διοικητικές δυνατότητες υλοποίησης επαρκών:

- εκτιμήσεων κινδύνων,
- σχεδιασμού διαχείρισης κινδύνων (για πρόληψη και ετοιμότητα) και
- μέτρων για την πρόληψη κινδύνων και την ετοιμότητα (eur-lex.europa.eu, 2024).

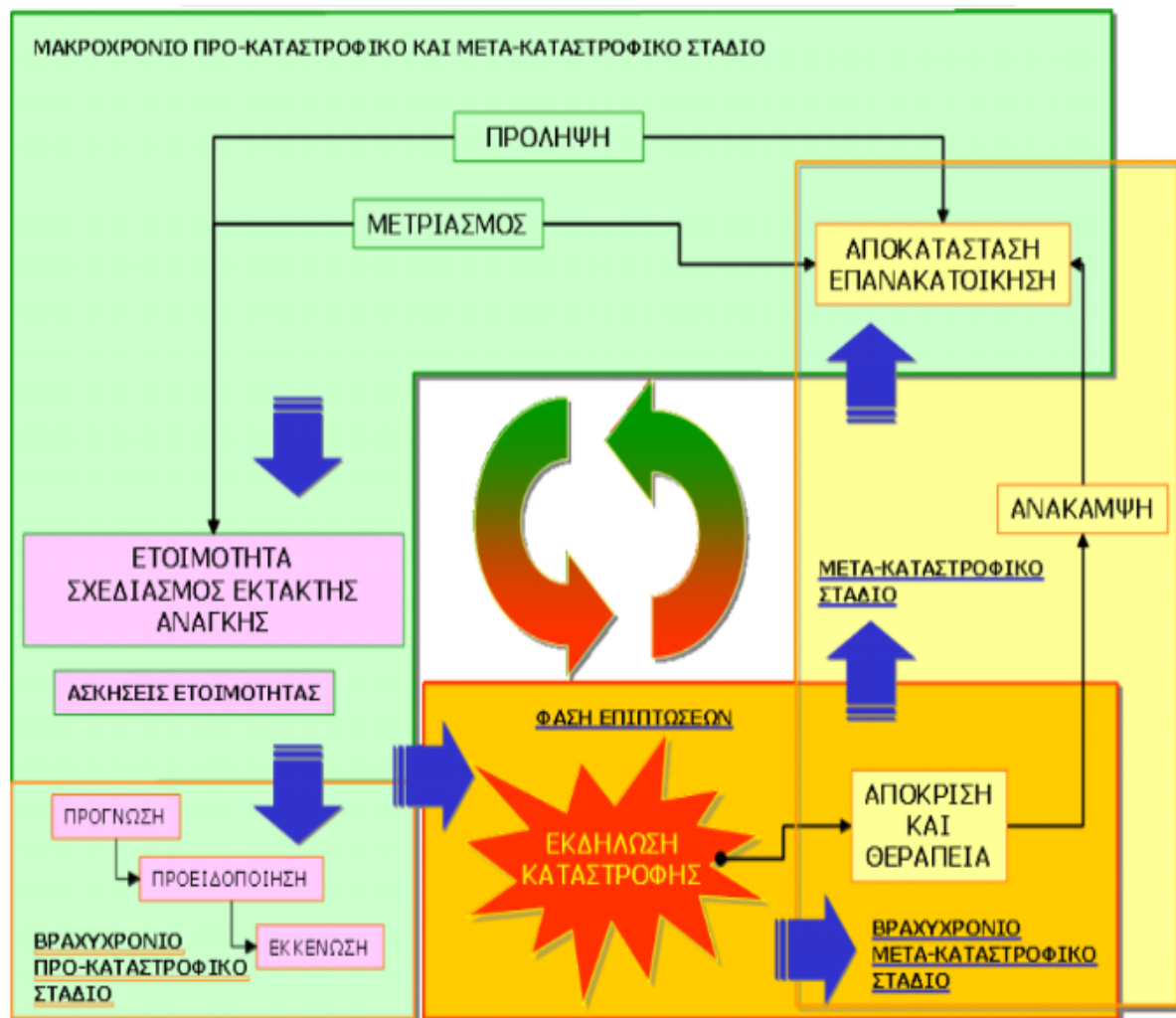
Η διαχείριση μιας καταστροφής μπορεί να απεικονιστεί σχηματικά, ως μία κυκλική διαδικασία στην οποία αποτυπώνονται τα στάδια - οι διεργασίες που ακολουθούνται, εκκινώντας με την αρχική φάση της πρόληψης και καταλήγοντας στην αποκατάσταση του πληγέντος πληθυσμού και των υπηρεσιών - δομών. Αρχή και τέλος είναι το ίδιο σημείο, δηλαδή η αδιατάραχτη συνέχιση λειτουργίας της κοινωνίας κατά τη διάρκεια και μετά την καταστροφή.

Στο πλαίσιο αυτό, σύμφωνα με τον καθηγητή Δυναμικής Τεκτονικής και Εφαρμοσμένης Γεωλογίας Δρ. Ευθύμιο Λέκκα, ο κύκλος διαχείρισης καταστροφών (Disaster Management Cycle) περιλαμβάνει τις παρακάτω 5 φάσεις:

- Πρόληψη - Μετριασμός.
- Ετοιμότητα.
- Απόκριση - Αντιμετώπιση.
- Αποκατάσταση - Ανάκαμψη.

Η επιλογή του κυκλικού σχήματος έχει σκοπό να υπογραμμίσει τη σημασία της ανατροφοδότησης (feedback) στη συνεχή διαδικασία της διαχείρισης καταστροφών. Για αυτόν τον λόγο, στην πρόληψη - μετριασμό λαμβάνονται τα αναγκαία μέτρα που στοχεύουν στην ελαχιστοποίηση των επιπτώσεων των καταστροφών. Στη φάση της ετοιμότητας περιλαμβάνεται το σύνολο των δράσεων και σχεδίων που διασφαλίζουν την έγκαιρη αντίδραση των αρμοδίων φορέων, ενώ στη φάση της απόκρισης - αντιμετώπισης δίνεται προτεραιότητα στην παροχή άμεσης βοήθειας και στη διαχείριση της έκτακτης ανάγκης, στοχεύοντας στην προστασία του πληθυσμού και στη μείωση των συνεπειών της καταστροφής. Τέλος, το μετα-καταστροφικό στάδιο της αποκατάστασης - ανάκαμψης επικεντρώνεται στην - το δυνατό συντομότερη - ανακούφιση των πληγέντων και στην βραχεία επαναφορά των βασικών υπηρεσιών, διασφαλίζοντας την ταχεία αποκατάσταση της λειτουργικότητας της κοινωνίας. Στο πλαίσιο αυτό, σύμφωνα με τον Black et al.

(2020), ο κύκλος διαχείρισης καταστροφών θα μπορούσε να εμπλουτισθεί με διεθνείς πρακτικές, όπως η χρήση τεχνολογιών προειδοποίησης μέσω κινητών τηλεφώνων.

Εικόνα 1: Κύκλος Διαχείρισης Καταστροφών (Ανακτήθηκε την 20/11/24 από την ιστοσελίδα https://www.elekkas.gr/images/attachments/206_194.pdf)

Κατηγορίες Φυσικών Φαινομένων - Καταστροφών

Τα φυσικά φαινόμενα περιλαμβάνουν ποικιλία γεωφυσικών και κλιματικών συμβάντων, όπως σεισμούς, ηφαιστειακές εκρήξεις, πλημμύρες, τυφώνες, πυρκαγιές, κύματα καύσωνα, ξηρασίες, τσουνάμι, κ.α. Κάθε ένα από τα φαινόμενα συνιστά διαφορετικό επίπεδο κινδύνου, το οποίο δύναται να προκαλέσει ποικίλες μεταβολές στο φυσικό περιβάλλον, στις υποδομές, στην ανθρώπινη δραστηριότητα και υπόσταση.

Η παγκόσμια βάση δεδομένων για τις φυσικές καταστροφές EM-DAT (Emergency Events Database) ταξινομεί αυτές στις εξής κατηγορίες: (emdat.be, 2024)

- Γεωφυσικές, όπως οι σεισμοί, οι ηφαιστειακές εκρήξεις και οι κατολισθήσεις ξηρής μάζας.
- Υδρολογικές, όπως οι πλημμύρες και οι κατολισθήσεις υγρής μάζας (πχ. χιονοστιβάδες)
- Μετεωρολογικές, όπως οι θύελλες και οι καταιγίδες.
- Κλιματολογικές, όπως οι ακραίες θερμοκρασίες, οι ξηρασίες και οι δασικές πυρκαγιές.
- Βιολογικές, όπως επιδημίες που προκαλούνται από την έκθεση των ζώντων οργανισμών σε παθογόνους μικροοργανισμούς. *Περίοδος 2000 – 2024*

Σημαντικές Φυσικές Καταστροφές σε Ελλάδα και Ευρώπη

Στην Ελλάδα, κάποιες από τις σοβαρότερες φυσικές καταστροφές της τελευταίας δεκαετίας με εμφανές αντίκτυπο σε ανθρώπινες ζωές και υλικές ζημιές είναι:

- Η πλημμύρα στην Μάνδρα το 2017.
- Η “υπερκυτταρική” καταιγίδα στην Χαλκιδική το 2019.
- Η πυρκαγιά στην Ανατολική και Δυτική Αττική (Μάτι) το 2018.
- Η πυρκαγιά στην Αττική το 2021.
- Η κακοκαιρία «Daniel» στη Θεσσαλία το 2023.

Αντίστοιχα, στην Ευρώπη οι πιο σοβαρές φυσικές καταστροφές της τελευταίας δεκαετίας περιλαμβάνουν: (europa.eu, 2024)

- Πλημμύρες στη Γερμανία και στο Βέλγιο το 2021.
- Πυρκαγιές στην Ιταλία, Ισπανία και την Πορτογαλία το 2023.
- Πλημμύρες στην Αυστρία, Τσεχία, Γερμανία, Ουγγαρία, Πολωνία, Ρουμανία και στη Σλοβακία, τον Σεπτέμβριο του 2024.

Σε παγκόσμια κλίμακα, έχουν καταγραφεί πολυάριθμες καταστροφές με μεγάλη ένταση, συνεπεία ακραίων φυσικών φαινομένων, που προκάλεσαν ανυπολόγιστες υλικές ζημιές και μεγάλες απώλειες σε ανθρώπινο κεφάλαιο. Χαρακτηριστικά συμβάντα είναι τόσο ο σεισμός και το τσουνάμι που ακολούθησε το 2004 στην Ταϊλάνδη (περίπου 230.000 νεκροί), όσο και ο σεισμός του 2010 στην Αϊτή (250.000 - 300.000 νεκροί).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β: Επιπτώσεις των Φυσικών Καταστροφών

Γενικά

Οι φυσικές καταστροφές επιφέρουν σοβαρές συνέπειες που αγγίζουν κάθε πτυχή της ανθρώπινης ζωής. Οι συνέπειες αυτές εκτείνονται πέρα από το υλικό κόστος των καταστροφών, επηρεάζοντας τις κοινωνικές δομές, τις οικονομικές συνθήκες και την ψυχολογική κατάσταση των ατόμων που τις βιώνουν άμεσα και έμμεσα. Ιδιαίτερα πλήττονται οι πιο ευάλωτες ομάδες, όπως οι ηλικιωμένοι, τα άτομα με αναπηρία και οι κοινωνικά περιθωριοποιημένοι.

Μελέτη που εκπονήθηκε από ομάδα επιστημόνων για λογαριασμό της Τράπεζας της Ελλάδος, σε μία προσπάθεια να προσδιοριστούν οι οικονομικές, κοινωνικές και οικολογικές επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής στην Ελλάδα, υπολόγισε ότι η συνολική ζημία μέχρι το τέλος του αιώνα από την κλιματική αλλαγή μπορεί να ανέλθει στα 700 δισεκατομμύρια ευρώ (ΤτΕ, 2011).

Κοινωνικές Επιπτώσεις

Οι φυσικές καταστροφές προκαλούν σημαντική αναστάτωση στην κοινωνική δομή των κοινοτήτων διαταράσσοντας την καθημερινότητά των πληθυσμών. Η απώλεια οικείων, φίλων ή γειτόνων είναι δυνατόν να δημιουργήσει δυσλειτουργίες στις υπάρχουσες κοινωνικές σχέσεις. Η καταστροφή οικιών, υποδομών και υπηρεσιών, καθώς και η εκτόπιση πληθυσμών, μπορούν να προκαλέσουν κοινωνική αστάθεια και να οδηγήσουν σε κοινωνική απομόνωση.

Οι επιπτώσεις μπορεί να είναι κυμαινόμενες ανάλογα με την οικονομική κατάσταση και τους πόρους της κοινότητας. Οι πιο ευάλωτοι πληθυσμοί συχνά δεν διαθέτουν τις απαραίτητες υποδομές ή τις οικονομικές δυνατότητες προκειμένου να αντιμετωπίσουν τις καταστροφές και τις συνέπειές τους, γεγονός που δυνητικά τους οδηγεί σε ακόμα μεγαλύτερο κοινωνικό αποκλεισμό.

Ψυχολογικές Επιπτώσεις

Οι ψυχολογικές επιπτώσεις που προκύπτουν από φυσικές καταστροφές είναι συχνά σοβαρές και μακροχρόνιες, ενώ απαιτούν σαφή στρατηγική παρέμβασης.

Απώλειες σε ζωές και περιουσίες οδηγούν σε σοβαρές ψυχολογικές συνέπειες, οι οποίες επηρεάζουν τις σχέσεις των ανθρώπων και την αίσθηση ασφάλειας.

Οι ιδιαιτερότητες των ψυχολογικών επιπτώσεων ποικίλουν μεταξύ των πληττομένων, ανάλογα με το φύλο, την ηλικία και τις κοινωνικές συνθήκες των ατόμων, ενώ είναι πιο έντονες στις ευάλωτες ομάδες. Παιδιά και νέοι ενδέχεται να βιώσουν αίσθημα απομόνωσης, ανασφάλειας και δύσκολης προσαρμογής στην καθημερινότητά τους.

Οικονομικές Επιπτώσεις

Οι οικονομικές συνέπειες επίσης των φυσικών καταστροφών είναι σημαντικές και εκτεταμένες. Η καταστροφή υποδομών και το κλείσιμο επιχειρήσεων πλήττουν τις οικονομίες ολόκληρων κοινοτήτων, ενώ οι χαμένες θέσεις εργασίας δυσχεραίνουν τις προοπτικές ανάπτυξης και ανασυγκρότησης των πληγέντων περιοχών.

Οι κυβερνητικές δαπάνες για την αποκατάσταση και την αποζημίωση των πληγέντων ενδέχεται να υλοποιηθούν σε βάρος άλλων κρατικών δράσεων και τελικά να ωθήσουν τα κράτη σε λήψη περιοριστικών μέτρων ή περικοπών σε άλλα κοινωνικά προγράμματα, δημιουργώντας έναν φαύλο κύκλο αναγκών που είναι δύσκολο να καλυφθεί.

Υγειονομικές Επιπτώσεις

Επιπλέον, οι φυσικές καταστροφές είναι σε θέση να επιφέρουν σοβαρές υγειονομικές συνέπειες, όπως εμφάνιση μολυσματικών ασθενειών, εξάπλωση επιδημιών και νοσημάτων. Η καταστροφή υποδομών υγειονομικής περίθαλψης περιορίζει την πρόσβαση σε ιατρικές υπηρεσίες και καθυστερεί τη φαρμακευτική φροντίδα, ενώ πολύ πιθανή θεωρείται αύξηση των ψυχικών και σωματικών νοσημάτων.

Οικολογικές Επιπτώσεις

Τέλος, οι φυσικές καταστροφές έχουν σημαντικές οικολογικές συνέπειες, επηρεάζοντας τόσο τα οικοσυστήματα όσο και τη βιοποικιλότητα. Μπορούν να προκαλέσουν άμεσες και σοβαρές αλλοιώσεις στη φύση, όπως η αποξήλωση των

δασών, η αλλοίωση των οικοτόπων και η απορρόφηση των φυσικών κύκλων του νερού και του αέρα.

Κατακλείδα Επιπτώσεων

Συμπερασματικά, οι επιπτώσεις από μία φυσική καταστροφή αφορούν σε πολλούς τομείς τόσο του κοινωνικού όσο και του φυσικού περιβάλλοντος, ώστε να συνιστά κρίσιμη διεργασία η πλήρης αναγνώριση και ανάλυσή τους, η οποία με τη σειρά της θα οδηγήσει στη σχεδίαση ενός τρόπου ενεργείας - που πρωτίστως εκφράζεται με την ανάπτυξη κατάλληλου νομικού πλαισίου - με μέριμνα για το σύνολο των πολιτών, λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιαιτερότητες των ευάλωτων υποομάδων και φροντίζοντας εν κατακλείδι για την κατά το δυνατό αποτελεσματική διασφάλιση των ανθρωπιστικών αναγκών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ: Σύντομο Ιστορικό Υπόβαθρο

Γενικά

Η ανάπτυξη νομικών πλαισίων για την προστασία από φυσικές καταστροφές είναι ένα συνεχές και δυναμικό εγχείρημα που διαμορφώνεται μέσα από εμπειρίες και διδάγματα που προκύπτουν μέσα από την ανάλυση και επεξεργασία των γεγονότων. Από τις πρώτες καταγεγραμμένες πηγές ανθρώπινων κοινωνιών μέχρι τη σύγχρονη εποχή, απαντώνται νόμοι και πολιτικές σχετικά με την καταπολέμηση των φυσικών καταστροφών, οι οποίες διαρκώς εξελίσσονται ως αποτέλεσμα της μελέτης τους, του τρόπου οργάνωσης των κοινωνιών σε κάθε ιστορική περίοδο και των υπάρχοντων μέσων. Τέλος, ισχυρός παράγοντας διαμόρφωσης του πλαισίου δράσης συνιστά και ο ιστορικά αυξανόμενος κίνδυνος που προκύπτει από τα φυσικά φαινόμενα. Στην εποχή μας, η νομική ρύθμιση των φυσικών καταστροφών έρχεται να συνδυαστεί με τη προστασία του περιβάλλοντος και τις αρχές της βιωσιμότητας, αναγνωρίζοντας ότι οι φυσικές καταστροφές συχνά συνδέονται με ανθρώπινες δραστηριότητες που επηρεάζουν το φυσικό περιβάλλον.

Ιστορικά Παραδείγματα

Η ανάγκη για προστασία απέναντι σε φυσικές καταστροφές έχει τις ρίζες της σε αρχαίους πολιτισμούς. Σε μία επιδερμική αναδρομή, άξιο αναφοράς αποτελούν οι κώδικες του Χαμουραμί (18ος αιώνας π.Χ.) που περιλάμβαναν, μεταξύ άλλων, διατάξεις που αφορούσαν στη διαχείριση των υδάτων, δεδομένου ότι οι πλημμύρες των ποταμών Νείλου και Ευφράτη αποτελούσαν σημαντικούς κινδύνους για τις γεωργικές καλλιέργειες. Οι αρχαίοι Έλληνες, κυρίως μετά τις καταστροφές που υπέστησαν από σεισμούς, ανέπτυξαν προληπτικά μέτρα, όπως η θεσμοθέτηση κανόνων δόμησης για την ασφάλεια των κτιρίων (Μαρίνου, 2001).

Στην Ιταλία του 16ου αιώνα οι αρχές της Βενετίας νομοθετούσαν διατάξεις περί απομάκρυνσης φερτών υλικών από τα κανάλια, προκειμένου να προστατεύσουν την πόλη από τις πλημμύρες. Αυτές οι πρώτες μορφές κανονισμών αποδεικνύουν την αναγκαιότητα της προστασίας των κοινωνιών από φυσικές καταστροφές και την προσαρμογή των νομικών τους δομών με βάση τις αποκτηθείσες εμπειρίες από προηγούμενες καταστροφές (Σακελλαρίου, 2005).

Κατά τα νεότερα χρόνια, όπου το επίπεδο οργάνωσης των κοινωνιών έγινε πιο πολύπλοκο, οι φυσικές καταστροφές όπως οι σεισμοί, οι πλημμύρες και οι τυφώνες ανάγκασαν τις κυβερνήσεις να εντάξουν τη διαχείριση καταστροφών στις συλλογικές τους πολιτικές. Στον 20ό αιώνα, οι επιπτώσεις της αστικοποίησης, οι κλιματικές αλλαγές και η ανθρωπογενής παρέμβαση στο περιβάλλον αύξησαν τη συχνότητα και την ένταση των φυσικών φαινομένων. Ως αποτέλεσμα, οι διεθνείς οργανισμοί, όπως η Ευρωπαϊκή Ένωση και ο ΟΗΕ, άρχισαν να θεσμοθετούν προγράμματα και πολιτικές που στόχευαν στη συγκέντρωση πληροφοριών και στη σύναψη συνεργασιών μεταξύ κρατών για την αντισεισμική και αντιπλημμυρική θωράκιση (OECD, 2013).

Σήμερα, το νομικό πλαίσιο που αφορά την προστασία από φυσικές καταστροφές περιλαμβάνει όχι μόνο εθνικούς κανόνες και νομοθεσίες, αλλά και ευρωπαϊκές οδηγίες και διεθνείς συμφωνίες. Η πρόσφατη διαχείριση των καταστροφών υπογραμμίζει την ανάγκη για πολυδιάστατες προσεγγίσεις, που όχι μόνο επικεντρώνονται στην άμεση ανταπόκριση, αλλά και στη βιώσιμη ανάπτυξη και στην προσαρμογή στις κλιματικές αλλαγές, προκειμένου να ελαχιστοποιηθούν οι κίνδυνοι για τους πολίτες και τις κοινότητες (undrr.org, 2024).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ: Ελληνικό Θεσμικό Πλαίσιο

Η Νομοθεσία της Πολιτικής Προστασίας στην Ελλάδα

Το πρώτο κανονιστικό πλαίσιο για την πολιτική προστασία στην Ελλάδα αποτέλεσε ο νόμος **2344/1995 (ΦΕΚ 212 Α΄/11-10-1995)**, ο οποίος καθόρισε τις βασικές αρχές οργάνωσης και λειτουργίας των υπηρεσιών πολιτικών προστασίας, αποβλέποντας στην προστασία των πολιτών, στη διαφύλαξη των κάθε είδους αγαθών, υλικών και πλουτοπαραγωγικών πηγών, εγκαταστάσεων και μνημείων της χώρας (civilprotection.gov.gr, 2024).

Το συντεταγμένο κράτος αφουγκραζόμενο τους αναδυόμενους κινδύνους προχώρησε σε βελτίωση του κανονιστικού πλαισίου με την σύσταση του νόμου **3013/2002 (ΦΕΚ 102 Α΄/1-5-2002)** περί «Αναβάθμισης της Πολιτικής Προστασίας και λοιπές διατάξεις», με τον οποίο βελτιώθηκε το πλαίσιο για την πολιτική προστασία και αναβαθμίστηκε η έννοια του εθελοντισμού, ενσωματώνοντας εμπειρίες και ανάγκες που είχαν ανακύψει από προηγούμενες καταστάσεις έκτακτης ανάγκης.

Το ισχύον νομικό πλαίσιο είναι ο νόμος **4662/2020 (ΦΕΚ 27 Α΄/7-2-2020)** περί «Εθνικού Μηχανισμού Διαχείρισης Κρίσεων και Αντιμετώπισης Κινδύνων, αναδιάρθρωση της Γενικής Γραμματείας Πολιτικής Προστασίας, αναβάθμιση συστήματος εθελοντισμού πολιτικής προστασίας, αναδιοργάνωση του Πυροσβεστικού και άλλες διατάξεις».

Η αντιμετώπιση των επιπτώσεων των φυσικών καταστροφών αποτελεί μια συνεχή και δυναμική διαδικασία, ιδιαίτερα σε μία εποχή που η κλιματική αλλαγή επιφέρει νέα δεδομένα στην ασφάλεια του πληθυσμού. Στο πλαίσιο αυτό, η Πολιτεία, ενσωματώνοντας διδάγματα των συνεπειών από φυσικές καταστροφές που βίωσε ο πληθυσμός τα τελευταία χρόνια, προχώρησε στην αναδιαμόρφωση των διαδικασιών για την πολιτική προστασία του νόμου 4662/2020 (ΦΕΚ 27Α΄/7-2-2020) συστήνοντας τον νόμο **5075/2023 (ΦΕΚ 206 Α΄/12-12-2023)** περί «Αναδιάρθρωσης Πολιτικής Προστασίας - Εθνικός Μηχανισμός Εναέριας Διάσωσης και Αεροδιακομιδών και άλλες επείγουσες διατάξεις για την κρατική αρωγή».

Με τον εν λόγω νόμο διευρύνθηκε επίσης το πεδίο εφαρμογής του νόμου **4989/2022 (ΦΕΚ 208 Α΄/4-11-2022)** περί «Εθνικού Μηχανισμού Εναέριας Έρευνας και Διάσωσης "Θεοφάνης Ερμής Θεοχαρόπουλος", διατάξεων για τη λειτουργία του Οργανισμού Αντισεισμικού Σχεδιασμού και Προστασίας και άλλες επείγουσες ρυθμίσεις» συμπεριλαμβάνοντας στον Εθνικό Μηχανισμό Εναέριας Έρευνας και Διάσωσης το πεδίο των αεροδιακομιδών, καθώς και επιμέρους αντικείμενα που άπτονται της αντιμετώπισης θεομηνιών και της εύρυθμης λειτουργίας των επιτροπών κρατικής αρωγής, ενώ επέφερε σημαντικές αλλαγές σε ζητήματα που αφορούν στον ανθρώπινο παράγοντα, ήτοι:

- Συμπεριλαμβάνεται πλέον στην έννοια της ετοιμότητας η λήψη προληπτικών μέτρων προστασίας της ασφάλειας και της ζωής των πολιτών.
- Δίνονται οδηγίες για την ανάρτηση και γνωστοποίηση των Γενικών Σχεδίων Αντιμετώπισης Εκτάκτων Αναγκών και Διαχείρισης Συνεπειών μέσω του διαδικτύου.
- Δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στην εκπαίδευση πολιτών και φορέων, με την ανάθεση στη Γενική Γραμματεία Πολιτικής Προστασίας της εκπόνησης ετήσιου προγράμματος εκπαίδευσης και ασκήσεων ανά είδος κινδύνου και τη συμμετοχή των εμπλεκόμενων φορέων και δυνητικά πολιτών.

Γενική Γραμματεία Πολιτικής Προστασίας

Η Γενική Γραμματεία Πολιτικής Προστασίας (Γ.Γ.Π.Π.) συνιστά την *«υπερκείμενη Επιχειρησιακή Δομή του Εθνικού Μηχανισμού και έχει ως αποστολή τη μελέτη, την επεξεργασία, τον σχεδιασμό, την οργάνωση και τον συντονισμό του συνόλου των δράσεων πολιτικής προστασίας όλων των εμπλεκόμενων φορέων, για την πρόληψη, ετοιμότητα, αντιμετώπιση και αποκατάσταση των φυσικών, τεχνολογικών καταστροφών και λοιπών απειλών, που δύναται να προκαλέσουν καταστάσεις εκτάκτου ανάγκης κατά τη διάρκεια ειρηνικής περιόδου, με στόχο την προστασία της ζωής, της υγείας, της περιουσίας των πολιτών, του φυσικού περιβάλλοντος και της πολιτιστικής κληρονομιάς, τον έλεγχο εφαρμογής των ανωτέρω, καθώς και την ενημέρωση των πολιτών για τα ζητήματα αυτά»* (civilprotection.gov.gr, 2020).

Η Γ.Γ.Π.Π. με το **Προεδρικό Διάταγμα υπ' αριθμ. 70 (ΦΕΚ 161 Α'/9-9-2021)** περί «Σύστασης Υπουργείου Κλιματικής Κρίσης και Πολιτικής Προστασίας, μεταφορά υπηρεσιών και αρμοδιοτήτων μεταξύ Υπουργείων» υπάγεται πλέον στο Υπουργείο Κλιματικής Κρίσης και Πολιτικής Προστασίας, και σε αυτήν προΐσταται ο Γενικός Γραμματέας Πολιτικής Προστασίας, ο οποίος συντονίζει και κατευθύνει το έργο της σε όλες τις φάσεις του κύκλου των καταστροφών, και σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία, είναι ο υπεύθυνος κήρυξης μίας περιοχής σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης ή κατάσταση ειδικής κινητοποίησης πολιτικής προστασίας.

Η Γ.Γ.Π.Π. σχεδιάζει κάθε έξι χρόνια την «Εθνική Πολιτική Μείωσης Κινδύνου Καταστροφών», στοχεύοντας στην αύξηση του επιπέδου ασφάλειας των πολιτών και στην ενίσχυση της αειφόρου ανάπτυξης της χώρας, ενώ κάθε τρία χρόνια συντονίζει τις διαδικασίες για την κατάρτιση του «Εθνικού Σχεδιασμού Πολιτικής Προστασίας» τόσο σε εθνικό όσο και σε περιφερειακό επίπεδο (civilprotection.gov.gr, 2020).

Εθνικός Μηχανισμός Διαχείρισης Κρίσεων και Αντιμετώπισης Κινδύνων

Με τον νόμο **4662/2020 (ΦΕΚ 27 Α'/7-2-2020)**, για τον οποίο έγινε λόγος σε προηγούμενο εδάφιο, η Πολιτεία συνέστησε τον «Εθνικό Μηχανισμό Διαχείρισης Κρίσεων και Αντιμετώπισης Κινδύνων¹ (National Crisis and Hazard Management Mechanism (Nat-CHAMM))», υπό την εποπτεία του Γενικού Γραμματέα Πολιτικής Προστασίας.

Οι βασικές αρχές λειτουργίας του Εθνικού Μηχανισμού βρίσκονται σε σύμπνοια με τους ευρωπαϊκούς και διεθνείς μηχανισμούς πολιτικής προστασίας, βασιζόμενοι σε ένα σύστημα τεσσάρων επιπέδων: της πρόληψης, της ετοιμότητας, της αντιμετώπισης και της αποκατάστασης. Συγκεκριμένα, ο Εθνικός Μηχανισμός καλύπτει το σύνολο του κύκλου διαχείρισης καταστροφών, θέτοντας ως προτεραιότητες *«αφενός την πρόληψη, την ετοιμότητα και την προστασία της ζωής, της υγείας και της περιουσίας των πολιτών, του περιβάλλοντος, της πολιτιστικής κληρονομιάς, των υποδομών, των πλουτοπαραγωγικών πηγών, των υπηρεσιών ζωτικής σημασίας, των υλικών και άυλων αγαθών από φυσικές και τεχνολογικές καταστροφές και λοιπές απειλές συναφούς προέλευσης, που προκαλούν ή*

---

¹ Εφεξής «Εθνικός Μηχανισμός»

ενδέχεται να προκαλέσουν καταστάσεις εκτάκτου ανάγκης σε ειρηνική περίοδο και αφετέρου τη μείωση του κινδύνου και την αντιμετώπιση, αποκατάσταση και ελαχιστοποίηση των συνεπειών τους» (civilprotection.gov.gr, 2020).

Κύριες Επιχειρησιακές Δομές του Εθνικού Μηχανισμού

Ο Εθνικός Μηχανισμός², ως πλήρες εργαλείο διαχείρισης καταστροφών, περιλαμβάνει αριθμό κυρίων επιχειρησιακών δομών, προκειμένου να καταστεί εφικτή η επιτέλεση της αποστολής του, όπως καταγράφηκε νωρίτερα. Μέσα από το πλέγμα των δομών αυτών επιδιώκεται η ορθή προετοιμασία για την εξασφάλιση της κατά το δυνατόν ομαλής συνέχισης λειτουργίας της κοινωνίας και των ατόμων σε συνθήκες εκτάκτου ανάγκης και μέχρι αποκατάστασης των συνεπειών αυτών.

➤ Εθνικό Συντονιστικό Κέντρο Επιχειρήσεων και Διαχείρισης Κρίσεων (Ε.Σ.Κ.Ε.ΔΙ.Κ.)

Το Εθνικό Συντονιστικό Κέντρο Επιχειρήσεων και Διαχείρισης Κρίσεων (Ε.Σ.Κ.Ε.ΔΙ.Κ.) αποτελεί υπηρεσία του Πυροσβεστικού Σώματος (ΠΣ) και την ανώτερη επιχειρησιακή δομή του Εθνικού Μηχανισμού, αρμόδια για τον συντονισμό τόσο του προσωπικού και των μέσων του ΠΣ, όσο και του συνόλου των εμπλεκόμενων φορέων στην αντιμετώπιση των συνεπειών των καταστροφών, στο πλαίσιο υλοποίησης του Εθνικού Σχεδιασμού Πολιτικής Προστασίας.

Μελετώντας την οργάνωσή του, μπορούμε να αναφέρουμε επιγραμματικά τις υφιστάμενες Μονάδες του, προκειμένου ο πολίτης να συνειδητοποιήσει την πληθώρα των μηχανισμών και μέσων που διαθέτει ο Εθνικός Μηχανισμός για την προστασία των προσώπων.

- Μονάδα Χερσαίων και Θαλάσσιων Επιχειρήσεων για την εποπτεία και τον συντονισμό δυνάμεων σε συμβάντα που απαιτούν ευρεία χερσαία και/ή θαλάσσια επιχειρησιακή κινητοποίηση.

- Μονάδα Εναερίων Επιχειρήσεων για την εποπτεία και τον συντονισμό των διαθέσιμων εναερίων μέσων σε επιχειρήσεις πυρόσβεσης, έρευνας - διάσωσης και εκτέλεσης αεροδιακομιδών.

---

² Τα στοιχεία έχουν ληφθεί από τον νόμο 4662/2020 (ΦΕΚ 27 Α'/7-2-2020) στην ιστοσελίδα https://civilprotection.gov.gr/sites/default/files/nomos4662_7_2_2020.pdf

- Μονάδα Εμπλεκόμενων Φορέων για τον ευρύτερο συντονισμό των εμπλεκόμενων υποστηριζουσών δυνάμεων.

- Μονάδα Ευρωπαϊκού Μηχανισμού και Διεθνούς Συνδρομής (EUCPM/RescEU), αρμόδια για την ενεργοποίηση των απαραίτητων δυνάμεων και διεργασιών, στο πλαίσιο συνδρομής της χώρας στον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Πολιτικής Προστασίας.

- Μονάδα Ευρωπαϊκού Αριθμού έκτακτης Ανάγκης (112), αρμόδια για την αυτοματοποιημένη αποστολή γραπτών μηνυμάτων και την διαδικασία υποδοχής κλήσεων.

➤ **Συντονιστικά Όργανα Πολιτικής Προστασίας**

Τα Συντονιστικά Όργανα Πολιτικής Προστασίας αποτελούν επιχειρησιακές δομές του Εθνικού Μηχανισμού που προβλέπονται από την ισχύουσα νομοθεσία και διακρίνονται στις εξής κατηγορίες:

- Το **Συντονιστικό Όργανο Πολιτικής Προστασίας (Σ.Ο.Π.Π.)**, ως το ανώτατο επιχειρησιακό όργανο Πολιτικής Προστασίας. Συγκροτείται με απόφαση του Γενικού Γραμματέα Πολιτικής Προστασίας και στις αρμοδιότητές του εμπίπτουν ο συντονισμός των δράσεων για την κατάρτιση και εφαρμογή του σχεδιασμού πολιτικής προστασίας σε εθνικό επίπεδο, η ενημέρωση των πολιτών επί ζητημάτων πολιτικής προστασίας και ο συντονισμός των δράσεων αποκατάστασης.

- **Περιφερειακά Επιχειρησιακά Συντονιστικά Όργανα Πολιτικής Προστασίας**

Τα Περιφερειακά Επιχειρησιακά Συντονιστικά Όργανα Πολιτικής Προστασίας συνιστούν τα Αποκεντρωμένα Περιφερειακά Όργανα Πολιτικής Προστασίας και συγκροτούνται με απόφαση του Περιφερειάρχη σε επίπεδο Περιφέρειας ή Περιφερειακής Ενότητας. Στις αρμοδιότητές τους συμπεριλαμβάνεται ο συντονισμός των Τοπικών Επιχειρησιακών Συντονιστικών Οργάνων (Τ.Ε.Σ.Ο.Π.Π.) σε περιπτώσεις καταστάσεων εκτάκτου ανάγκης και η ενημέρωση των πολιτών επί θεμάτων πολιτικής προστασίας.

Σημειώνεται ότι σε κάθε Περιφέρεια λειτουργεί Αυτοτελής Διεύθυνση Πολιτικής Προστασίας³, η οποία υπάγεται απευθείας στον Περιφερειάρχη. Ο τελευταίος καθίσταται υπεύθυνος για τη σύνταξη του Περιφερειακού Σχεδίου Αντιμετώπισης Εκτάκτων Αναγκών και Διαχείρισης Συνεπειών. Το σχέδιο περιλαμβάνει την γενική οργάνωση, τους πόρους και τα υλικά - μέσα για την αντιμετώπιση των καταστροφών εντός της οικείας Περιφέρειας.

➤ **Τοπικά Επιχειρησιακά Συντονιστικά Όργανα Πολιτικής Προστασίας (Τ.Ε.Σ.Ο.Π.Π.)**

Τα Τοπικά Επιχειρησιακά Συντονιστικά Όργανα Πολιτικής Προστασίας συστήνονται σε κάθε Δήμο με προϊστάμενο τον αντίστοιχο Δήμαρχο. Στις αρμοδιότητές τους περιλαμβάνεται η καθοδήγηση των δράσεων της πολιτικής προστασίας σε καταστάσεις εκτάκτου ανάγκης και η οργάνωση δράσεων ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης των πολιτών επί των υπόψη ζητημάτων.

Σημειώνεται ότι σε κάθε Δήμο συστήνεται Αυτοτελές Τμήμα Πολιτικής Προστασίας⁴, το οποίο υπάγεται απευθείας στον Δήμαρχο. Ο τελευταίος καθίσταται υπεύθυνος για τη σύνταξη του Τοπικού Σχεδίου Αντιμετώπισης Εκτάκτων Αναγκών και Διαχείρισης Συνεπειών, το οποίο περιλαμβάνει τη γενική οργάνωση για την αντιμετώπιση και αποκατάσταση των καταστροφών, το διαθέσιμο ανθρώπινο δυναμικό και τους αναγκαίους πόρους που θα χρησιμοποιηθούν εντός των ορίων του οικείου Δήμου.

➤ **Περιφερειακά Επιχειρησιακά Κέντρα Πολιτικής Προστασίας (Π.Ε.ΚΕ.Π.Π.)**

Σε κάθε Περιφέρεια έχουν συσταθεί με πρόνοια του νόμου δεκατρία Περιφερειακά Επιχειρησιακά Κέντρα Πολιτικής Προστασίας (Π.Ε.ΚΕ.Π.Π.), με αρμοδιότητα τον σχεδιασμό, συντονισμό και πραγματοποίηση δράσεων που αφορούν στη διαχείριση καταστάσεων έκτακτης ανάγκης.

---

³ Η Αυτοτελής Διεύθυνση Πολιτικής Προστασίας συγκαταλέγεται στις Υποστηρικτικές Υπηρεσίες του Εθνικού Μηχανισμού. Για λόγους οικονομίας έκτασης της εργασίας δεν είναι δυνατή η περαιτέρω ανάπτυξη της δομής και λειτουργίας της. Για περισσότερες πληροφορίες, ο αναγνώστης μπορεί να προστρέξει στο νόμο 4662/2020 (ΦΕΚ 27 Α' /7-2-2020), όπως τροποποιήθηκε με τον νόμο 5075/2023 (ΦΕΚ 206 Α' /12-12-2023).

⁴ Ομοίως για το Αυτοτελές Τμήμα Πολιτικής Προστασίας ως ανωτέρω υποσημείωση.

Κύριες Υποστηρικτικές Δομές και Λειτουργίες του Εθνικού Μηχανισμού

Ο νομοθέτης, για σκοπούς συντονισμού και ολιστικής αντιμετώπισης του συνόλου των αντικειμένων της Πολιτικής Προστασίας, προνόησε αριθμό υποστηρικτικών δομών και λειτουργιών⁵, εκ των οποίων πιο σημαντικές για μελέτη είναι οι κάτωθι:

➤ **Κέντρο Μελετών Διαχείρισης Κρίσεων (ΚΕ.ΜΕ.ΔΙ.Κ.)**

Το Κέντρο Μελετών Διαχείρισης Κρίσεων (ΚΕ.ΜΕ.ΔΙ.Κ.) είναι υποστηρικτική δομή του Εθνικού Μηχανισμού και η σύστασή του αποτέλεσε τομή στην αντιμετώπιση ζητημάτων Πολιτικής Προστασίας. Τα αντικείμενα που διαχειρίζεται είναι η διεξαγωγή έρευνας και συνακόλουθα η εκπόνηση μελετών σε θέματα πολιτικής προστασίας και διαχείρισης κρίσεων, ενώ δύναται να παρέχει γνωμοδοτικού και συμβουλευτικού χαρακτήρα υπηρεσίες σε θέματα που άπτονται των αρμοδιοτήτων του στη Γ.Γ.Π.Π. αλλά και σε λοιπούς ενδιαφερόμενους Φορείς.

➤ **Εθνική Βάση Δεδομένων Κινδύνων, Απειλών και Απωλειών Καταστροφών**

Ως υποστηρικτική λειτουργία στον Εθνικό Μηχανισμό έχει συσταθεί η Εθνική Βάση Δεδομένων Κινδύνων, Απειλών και Απωλειών Καταστροφών. Η εν λόγω βάση δεδομένων «περιλαμβάνει αναγνωρισμένους κινδύνους και απειλές, όπως αυτοί έχουν καθοριστεί από τον επιχειρησιακό Εθνικό Σχεδιασμό Πολιτικής Προστασίας, τους φορείς και τα συστήματα διαχείρισης και εκτίμησης κινδύνων και συμβάντων, τους αρμόδιους φορείς που, ανάλογα με τον κίνδυνο ή την απειλή, εισηγούνται την οργανωμένη προληπτική απομάκρυνση πολιτών και τα δεδομένα απωλειών από καταστροφές» (civilprotection.gov.gr, 2020)

Γενικό Σχέδιο Πολιτικής Προστασίας «Ξενοκράτης»

Η Γ.Γ.Π.Π με την Υ.Α. 1299/7.4.2003 (Β' 423) εξουσιοδοτήθηκε να εκπονήσει το Γενικό Σχέδιο Πολιτικής Προστασίας με την ονομασία «Ξενοκράτης». Σκοπός του Σχεδίου είναι «η διαμόρφωση ενός συστήματος αποτελεσματικής αντιμετώπισης

---

⁵ Τα στοιχεία έχουν ληφθεί από τον νόμο 4662/2020 (ΦΕΚ 27 Α'/7-2-2020) στην ιστοσελίδα https://civilprotection.gov.gr/sites/default/files/nomos4662_7_2_2020.pdf

καταστροφικών φαινομένων και ως εκ τούτου, στα πλαίσια του δυνατού, της προστασίας της ζωής, της υγείας και της παρουσίας των πολιτών και προστασία του φυσικού περιβάλλοντος» (civilprotection.gov.gr, 2024).

Από τη μελέτη των διατάξεων του, διαπιστώνεται ότι το Σχέδιο διαπραγματεύεται το σύνολο των ζητημάτων Πολιτικής Προστασίας, με ενδεικτικά αντικείμενα τον καθορισμό των εμπλεκόμενων υπηρεσιών, φορέων και τμημάτων που συντονίζουν τις επιχειρησιακές δυνάμεις σε όλα τα επίπεδα, την αξιολόγηση κινδύνων, την επισήμανση ευπαθών περιοχών, την παροχή οδηγιών ορθής οργάνωσης και τήρησης εξοπλισμού των υπηρεσιών, τη σύσταση συστήματος επικοινωνίας και ροής πληροφοριών μεταξύ όλων των εμπλεκόμενων, καθορίζοντας μέχρι και θέματα διοικητικής μέριμνας για την αντιμετώπιση προβλημάτων των επιχειρησιακών δυνάμεων και των πολιτών που πλήττονται (civilprotection.gov.gr, 2024).

Γενικά Σχέδια Αντιμετώπισης Εκτάκτων Αναγκών και Διαχείρισης Συνεπειών

Πλέον του ανωτέρου Σχεδίου, το Υπουργείο Κλιματικής Κρίσης και Πολιτικής Προστασίας έχει εκπονήσει σειρά Γενικών Σχεδίων Αντιμετώπισης Εκτάκτων Αναγκών και Διαχείρισης Συνεπειών, επικεντρωμένα στην εκάστοτε περίπτωση, στοχεύοντας για κάθε μία στην εξειδίκευση των μέτρων για την προστασία της ζωής, της υγείας και της παρουσίας των πολιτών, καθώς και στην προστασία του φυσικού περιβάλλοντος, των πλουτοπαραγωγικών πηγών και των υποδομών της χώρας.

Τα αντίστοιχα Όργανα των Περιφερειών (Αυτοτελής Διεύθυνση Πολιτικής Προστασίας) και των Δήμων (Αυτοτελές Τμήμα Πολιτικής Προστασίας), έχοντας ως πυξίδα τα εν λόγω Γενικά Σχέδια, καταρτίζουν στο δικό τους επίπεδο τις αντίστοιχες δράσεις τις οποίες θα αναλάβουν. Σε αυτές συμπεριλαμβάνονται Ειδικά Σχέδια για την προληπτική οργανωμένη απομάκρυνση των πολιτών, τα οποία καταρτίζονται με τη συνδρομή των κατά τόπους αρμόδιων αρχών.

Πυροσβεστικό Σώμα

Κρίσιμος πυλώνας για τη διασφάλιση της υλοποίησης κάθε δράσης συνιστά το Πυροσβεστικό Σώμα, το οποίο υπήρχε εκ των προτέρων κι εξακολουθεί να ηγείται στο πεδίο με την εμπειρία και την επιχειρησιακή ετοιμότητα και δράση που επιδεικνύει σε όλη την επικράτεια της πατρίδας μας.

Το Πυροσβεστικό Σώμα συνιστά επιχειρησιακή δομή υπαγόμενη στη Γ.Γ.Π.Π. του Υπουργείου Κλιματικής Κρίσης και Πολιτικής Προστασίας. Μέρος της αποστολής του, αναφορικά με τους πολίτες, αφορά στην ασφάλεια και προστασία της ζωής και της περιουσίας αυτών από καταστροφές και λοιπές απειλές, καθώς και στην παροχή συνδρομής για τη διάσωση τόσο των ιδίων όσο και των υλικών τους αγαθών που απειλούνται από αυτές (civilprotection.gov.gr, 2020).

Σύστημα Εθελοντισμού Πολιτικής Προστασίας

Μία ακόμα σημαντική εξέλιξη που συναντάται στο νόμο 4662/2020 (ΦΕΚ 27 Α΄/7-2-2020), αφορά σε αναβάθμιση διατάξεων προηγούμενης νομοθεσίας⁶ σχετικές με το σύστημα εθελοντισμού πολιτικής προστασίας. Συγκεκριμένα, στη Γ.Γ.Π.Π. συστήνεται Αυτοτελής Διεύθυνση Εθελοντισμού και Εκπαίδευσης υπεύθυνη για την οργάνωση, εποπτεία της εθελοντικής δράσης και υποστήριξής της σε υλικά, εξοπλισμό και μέσα, καθώς και για την στοχευμένη εκπαίδευση των Εθελοντών πολιτών και οργανώσεων.

Στο σύστημα Εθελοντισμού Πολιτικής Προστασίας εντάσσονται τόσο οι «Εθελοντές Πολιτικής Προστασίας», όσο και οι «Εθελοντικές Οργανώσεις Πολιτικής Προστασίας». Ο εθελοντισμός με τη νέα του μορφή έχει πλέον άμεση και διαρκή εμπλοκή, συνδράμοντας στο πλαίσιο της κοινωνικής αλληλεγγύης, το έργο των αρμόδιων φορέων και υπηρεσιών για την προστασία της ζωής, της υγείας και της περιουσίας των πολιτών, αλλά και την προστασία του περιβάλλοντος.

---

⁶ Αφορά το ΦΕΚ 102Α΄/1-5-2002 Περί Αναβάθμισης της Πολιτικής Προστασίας και λοιπές διατάξεις (Ν.3013/2002) που καθορίζει το πλαίσιο για την πολιτική προστασία στην Ελλάδα και περιλάμβανε αναφορές σχετικά με τη δημιουργία, οργάνωση και συμμετοχή εθελοντικών ομάδων και πολιτών στην πολιτική προστασία, για την αντιμετώπιση των καταστροφών. Αυτή η νομοθεσία δημιούργησε τη βάση για τη συστηματική ένταξη των εθελοντών στην πολιτική προστασία και τη συνεργασία τους με τις αρμόδιες αρχές στον τομέα αυτό (civilprotection.gov.gr, 2002).

Εκπαίδευση Πληθυσμού

Όπως ειπώθηκε σε προηγούμενα εδάφια, στις αρμοδιότητές τόσο των Τ.Ε.Σ.Ο.Π.Π. των Δήμων, όσο και των Π.Ε.Σ.Ο.Π.Π. των Περιφερειών, συναθροίζεται και η υποχρέωσή τους για οργάνωση δράσεων ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης των πολιτών επί θεμάτων πολιτικής προστασίας.

Επιπρόσθετα, προς αυτή την κατεύθυνση, το Υπουργείο Κλιματικής Κρίσης και Πολιτικής Προστασίας στην επίσημη ιστοσελίδα του παρέχει γενικές οδηγίες που αφορούν στην ορθή αντιμετώπιση των φυσικών φαινομένων, όπως και οδηγίες προστασίας ξεχωριστά για κάθε φυσικό φαινόμενο (π.χ για σεισμούς, πλημμύρες, καταιγίδες, δασικές πυρκαγιές, κατολισθήσεις, χιονοπτώσεις, καύσιμα κ.α) (civilprotection.gov.gr. 2024).

Αποζημίωση Πληγέντων Προσώπων από Φυσικές Καταστροφές

Η Πολιτεία στις περιπτώσεις φυσικών καταστροφών, παρέχει στήριξη και βοήθεια στους πληγέντες, συνδράμοντας συν τοις άλλοις και οικονομικά στην αποκατάσταση των ζημιών που έχουν προκληθεί εις βάρος τους.

Η αποζημίωση των πληγέντων προσώπων από φυσικές καταστροφές καθορίζεται στο νόμο 4662/2020 (ΦΕΚ 27 Α'/7-2-2020) με τον οποίο θεσμοθετήθηκε ο Εθνικός Μηχανισμός Διαχείρισης Κρίσεων και Αντιμετώπισης Κινδύνων, και σε γενικές γραμμές περιλαμβάνει τα εξής στάδια:

- **Δήλωση ζημιών:** Οι πολίτες που έχουν υποστεί ζημιές από φυσικές καταστροφές δηλώνουν τις ζημιές τους στην αρμόδια δημόσια υπηρεσία (συνήθως στον δήμο της περιοχής τους). Σε εξαιρετικές περιπτώσεις φυσικών καταστροφών προς επίσπευση της διαδικασίας καταγραφών, αποτελεί συνήθης πρακτική η δήλωση των ζημιών να γίνεται επιτόπου στα αρμόδια κλιμάκια του κρατικού μηχανισμού που μεταβαίνουν στις πληγείσες περιοχές για εκτίμηση των ζημιών και της κατάστασης.

- **Εκτίμηση ζημιών:** Επόμενο στάδιο αποτελεί η εκτίμηση των ζημιών από ειδικές επιτροπές που συστήνονται για τον σκοπό αυτό. Οι επιτροπές αυτές καταγράφουν τις ζημιές και παρέχουν οδηγίες σχετικές με την αποζημίωση.

- Λήψη αποζημίωσης: Μετά την εκτίμηση, οι πληγέντες λαμβάνουν χρηματική αποζημίωση για την αντιμετώπιση των αρχικών βιοτικών αναγκών, την εκτέλεση απλών επισκευαστικών εργασιών και την αποκατάσταση των ζημιών.

Οι αποζημιώσεις καλύπτονται συνήθως από τον κρατικό προϋπολογισμό, δύναται όμως να περιλαμβάνουν και κονδύλια από την Ευρωπαϊκή Ένωση, ανάλογα με την έκταση και την κλίμακα της φυσικής καταστροφής. Το ύψος της ενίσχυσης καθορίζεται με κοινή υπουργική απόφαση του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών και των λοιπών εμπλεκόμενων Υπουργείων ανά περίπτωση.

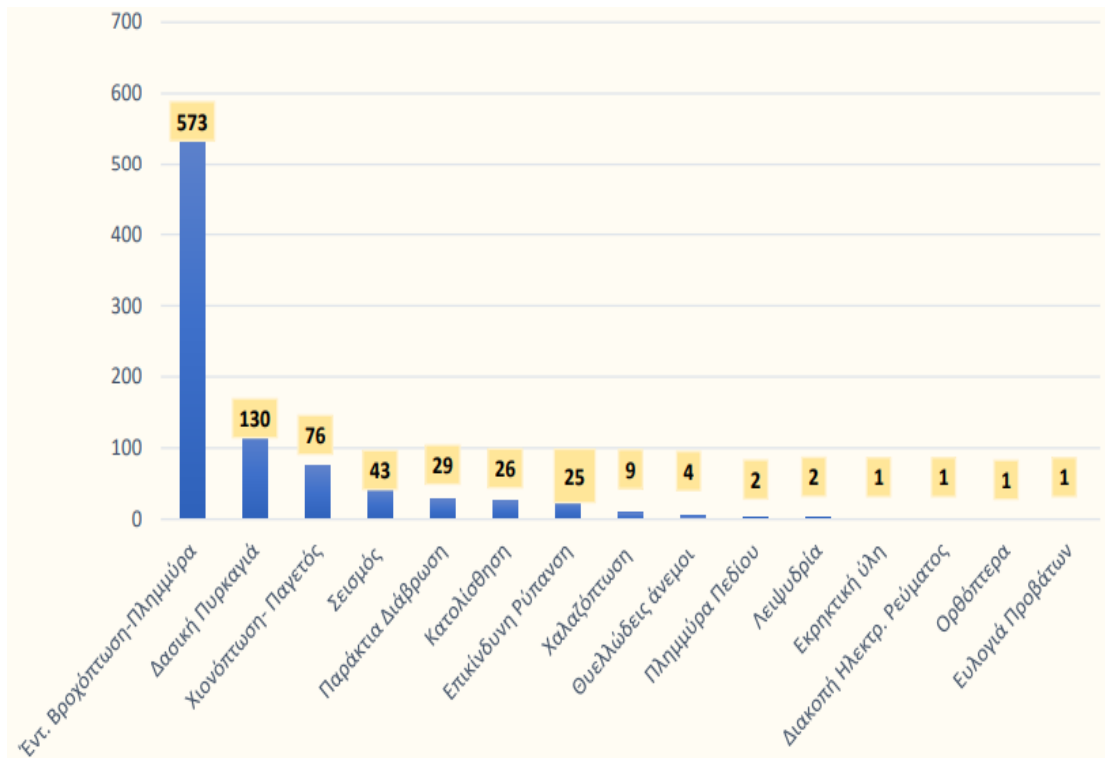
Κατάσταση Έκτακτης Ανάγκης Πολιτικής Προστασίας

Σύμφωνα με το νόμο 4662/2020 (ΦΕΚ 27 Α'/7-2-2020) «σε περίπτωση συντελεσθείσας φυσικής και τεχνολογικής καταστροφής ευρείας κλίμακας στον πληθυσμό και στις υποδομές, για την αντιμετώπιση της οποίας δεν επαρκούν οι άμεσα διαθέσιμοι πόροι, τα μέσα και τα υλικά των φορέων διαχείρισης σε τοπικό, περιφερειακό ή εθνικό επίπεδο, και απαιτείται η λήψη έκτακτων μέτρων αποκατάστασης ορισμένης χρονικής διάρκειας» συντρέχουν οι λόγοι κήρυξης μίας περιοχής σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης (civilprotection.gov.gr, 2024). Σημειώνεται ότι η αρμοδιότητα για τη λήψη μίας τέτοιας απόφασης ανήκει στη Γ.Γ.Π.Π.

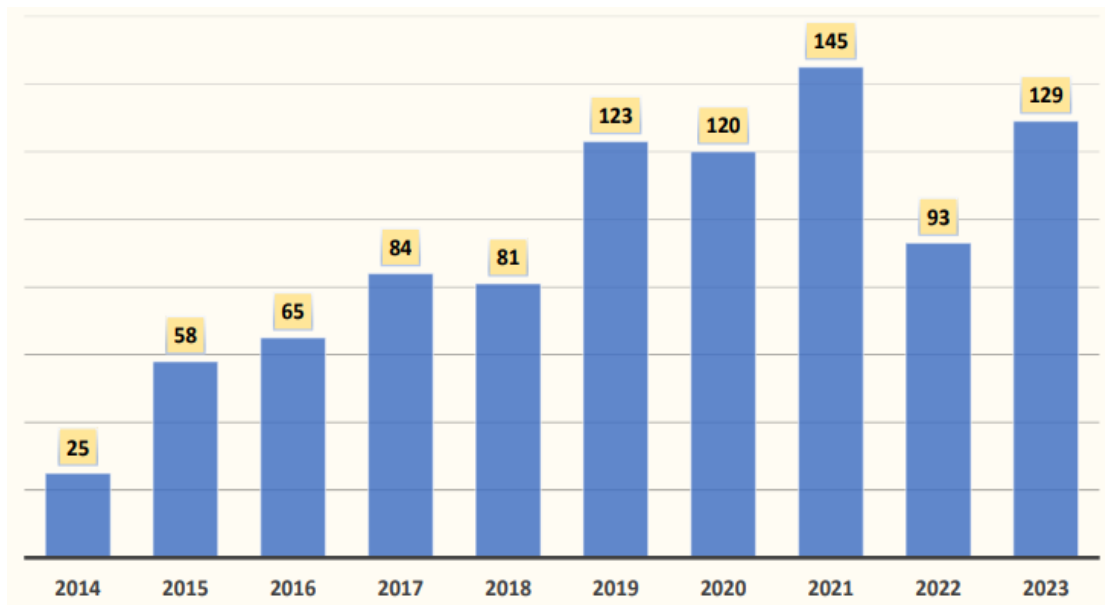
Μελετώντας τη στατιστική επισκόπηση κηρύξεων σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης πολιτικής προστασίας της Γενικής Γραμματείας Πολιτικής Προστασίας για τα έτη 2014-2023, παρατηρούνται τα εξής: (civilprotection.gov.gr, 2024)

- Το συντριπτικά μεγαλύτερο ποσοστό των περιπτώσεων κήρυξης κατάστασης έκτακτης ανάγκης στην ελληνική περιφέρεια αφορούσε σε έντονες βροχοπτώσεις - πλημμύρες, ενώ με μεγάλη διαφορά η επόμενη αιτία ήταν δασικές πυρκαγιές και χιονοπτώσεις - παγετός. Αντίθετα, εξαιρετικά σπάνια αίτια κήρυξης ήταν τα φαινόμενα της κατολίσθησης και των θυελλωδών ανέμων.

- Παρατηρείται μια αυξητική τάση του συνολικού αριθμού των κηρύξεων από το 2014 και εντεύθεν, με μία σημαντική μείωση κηρύξεων το έτος 2022, και στη συνέχεια ξανά αύξηση το έτος 2023. Αξιοσημείωτο είναι οι δύο κηρύξεις για πρώτη φορά κατά το έτος 2023 εξαιτίας λειψυδρίας στην Περιφέρεια της Πελοποννήσου.

Εικόνα 2: Γράφημα συνολικού αριθμού κηρύξεων περιοχών της Ελλάδας σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης πολιτικής προστασίας για το διάστημα 2014-2023 ανά είδος καταστροφικού συμβάντος (Ανακτήθηκε την 21-11-25 από την ιστοσελίδα civilprotection.gov.gr, 2024).

Εικόνα 3: Γράφημα συνολικού αριθμού κηρύξεων της Ελλάδας σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης πολιτικής προστασίας για κάθε έτος από το 2014 μέχρι και το 2023 (Ανακτήθηκε την 21-11-25 από την ιστοσελίδα civilprotection.gov.gr, 2024).

Καταστάσεις Ετοιμότητας Εθνικού Μηχανισμού Πολιτικής Προστασίας

Ο Εθνικός Μηχανισμός Πολιτικής Προστασίας κατηγοριοποιεί σε τέσσερις ομάδες τα επίπεδα ετοιμότητας που τηρούν οι αρμόδιοι φορείς για την έγκαιρη αντιμετώπιση των φυσικών φαινομένων, με την κατάταξη να έχει όπως παρακάτω: (civilprotection.gov.gr, 2020)

- Κατάσταση **Συνήθους Ετοιμότητας (Green Code)**: Στην αυτή κατάσταση οι αρμόδιοι φορείς παρακολουθούν την διαμορφωθείσα κατάσταση και ελέγχουν τη διαθεσιμότητα των πόρων (ανθρώπινο δυναμικό και μέσα), ώστε να είναι σε θέση να ανταποκριθούν σε συνήθη φαινόμενα - καταστάσεις.

- Κατάσταση **Αυξημένης Ετοιμότητας (Yellow Code)**: Σε αυτή την κατάσταση αυξάνεται η επικινδυνότητα των φαινομένων. Συνεπακόλουθα, οι αρμόδιοι φορείς αυξάνουν την ετοιμότητά τους, ενεργοποιώντας προκαθορισμένες δράσεις και μέσα διαχείρισης εκτάκτων αναγκών.

- Κατάσταση **Επιφυλακής (Orange Code)**: Οι αρμόδιοι φορείς προετοιμάζονται για αυξημένη επικινδυνότητα, συμπληρώνουν την στελέχωσή τους και τίθενται σε επιφυλακή.

- Κατάσταση **Κινητοποίησης (Red Code)**: Ενεργοποιείται πλήρως ο Εθνικός Μηχανισμός Πολιτικής Προστασίας και κινητοποιείται το σύνολο των αναγκαίων πόρων και μέσων για την παροχή άμεσης βοήθειας και υποστήριξη κατά την φάση της αποκατάστασης.

Επίπεδα Απόκρισης Εθνικού Μηχανισμού Πολιτικής Προστασίας

Ο Εθνικός Μηχανισμός Πολιτικής Προστασίας, αναλόγως της επικινδυνότητας των επερχόμενων φαινομένων, καθορίζει τα κάτωθι τέσσερα επίπεδα απόκρισης: (civilprotection.gov.gr, 2020)

- **«Επίπεδο 1»**: Αφορά σε γεγονότα χαμηλής επικινδυνότητας. Οι αρμόδιοι φορείς να βρίσκονται σε κατάσταση «συνήθους ετοιμότητας».

- **«Επίπεδο 2»**: Αφορά σε γεγονότα μέσης επικινδυνότητας. Οι αρμόδιοι φορείς να βρίσκονται σε κατάσταση «αυξημένης ετοιμότητας».

- **«Επίπεδο 3»**: Αφορά σε γεγονότα αυξημένης επικινδυνότητας. Οι αρμόδιοι φορείς τίθενται σε κατάσταση «επιφυλακής» και αυξάνονται τα μέτρα ετοιμότητας.

- **«Επίπεδο 4»:** Αφορά σε καταστροφικά φαινόμενα ή άλλες σοβαρές απειλές. Οι αρμόδιοι φορείς βρίσκονται σε κατάσταση «κινητοποίησης» και εντείνονται περαιτέρω τα μέτρα ετοιμότητας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ε: Ευρωπαϊκό Θεσμικό Πλαίσιο

Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, η αρμοδιότητα για την πολιτική προστασία βασίζεται στο άρθρο 196 της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης και διέπεται από την Απόφαση αριθ. 1313/2013/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 17 Δεκεμβρίου 2013 για τη συγκρότηση του Μηχανισμού Πολιτικής Προστασίας της Ένωσης (Union Civil Protection Mechanism - UCPM) (eur-lex.europa.eu, 2024).

Η πολιτική προστασία, όπως και η ανθρωπιστική βοήθεια αποτελούν κομμάτι των εξωτερικών δράσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) που κατοχυρώνονται στο άρθρο 21 της Συνθήκης, στο οποίο παρουσιάζεται η στόχευση της ΕΕ στην παροχή βοήθειας σε χώρες, περιοχές και πληθυσμούς που αντιμετωπίζουν φυσικές ή ανθρωπογενείς καταστροφές (eur-lex.europa.eu, 2016).

Μηχανισμός Πολιτικής Προστασίας Ευρωπαϊκής Ένωσης

Ο Μηχανισμός Πολιτικής Προστασίας της ΕΕ⁷ (Union Civil Protection Mechanism - UCPM) συστάθηκε με την Απόφαση του Συμβουλίου της 23 Οκτωβρίου 2001 περί «Θέσπισης Κοινοτικού Μηχανισμού για τη Διευκόλυνση της Ενισχυμένης Συνεργασίας στις Επεμβάσεις Βοήθειας της Πολιτικής Προστασίας» (2001/792/ΕΚ, Euratom).

Έκτοτε, τροποποιήθηκε με την απόφαση του Συμβουλίου της 8 Νοεμβρίου 2007 περί «Δημιουργίας Κοινοτικού Μηχανισμού Πολιτικής Προστασίας (2007/779/ΕΚ, Euratom) και την απόφαση 1313/2013/ΕΥ 17 Δεκεμβρίου 2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, για έναν Μηχανισμό Πολιτικής Προστασίας της Ένωσης, στοχεύοντας στην ενίσχυση της συλλογικής ικανότητας της ΕΕ να προετοιμάζεται, να προλαμβάνει και να ανταποκρίνεται ταχύτερα και αποτελεσματικότερα σε μελλοντικές καταστάσεις εκτάκτων αναγκών με διασυνοριακές επιπτώσεις.

---

⁷ Τα στοιχεία για τη δομή και λειτουργία του Μηχανισμού Πολιτικής Προστασίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης ανακτήθηκαν την 24-11-2024 από την επίσημη ιστοσελίδα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου europarl.europa.eu.

Ο Μηχανισμός παρέχει ένα πλαίσιο συνεργασίας και παροχής βοήθειας σε περιπτώσεις εκτάκτων αναγκών μεταξύ των χωρών - μελών της ΕΕ, καθώς και υποστήριξη πολιτικής προστασίας προς πολίτες της ΕΕ που έχουν πληγεί από καταστροφές και κατοικούν σε χώρα εκτός της Ένωσης, εφόσον ζητηθεί από τις προξενικές αρχές των ενδιαφερόμενων κρατών - μελών. Επιπρόσθετα μπορεί να ενεργοποιηθεί για παροχή βοήθειας σε περιπτώσεις καταστροφών που επηρεάζουν χώρες μη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, υπό τον συντονισμό των Ηνωμένων Εθνών ή ετέρων σχετικών οργανισμών (eur-lex.europa.eu, 2023).

Ο Μηχανισμός προσφέρει τόσο υλικοτεχνική όσο και επιχειρησιακή υποστήριξη σε ένα ευρύ φάσμα δραστηριοτήτων, αποσκοπώντας «στην ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ της Ένωσης και των κρατών μελών και στη διευκόλυνση του συντονισμού στον τομέα της πολιτικής προστασίας προκειμένου να βελτιωθεί η αποτελεσματικότητα των συστημάτων πρόληψης, προετοιμασίας και ανταπόκριση σε φυσικές και ανθρωπογενείς καταστροφές» (eur-lex.europa.eu, 2023).

Εικόνα 4: Λειτουργία Μηχανισμού Πολιτικής Προστασίας ΕΕ (Ανακτήθηκε την 23-11-24 από την ιστοσελίδα civil-protection-humanitarian-aid.ec.europa.eu, 2024).

Η ΕΕ, μέσω του Μηχανισμού, έχει δώσει υπόσταση σε ένα ολοκληρωμένο σύστημα πολιτικής προστασίας που ενεργοποιείται τόσο σε περιπτώσεις φυσικών καταστροφών, όσο και σε περιπτώσεις άλλων κινδύνων, με στόχο αφενός την προστασία των ατόμων, αφετέρου της περιουσίας τους και του περιβάλλοντος από καταστάσεις έκτακτης που λαμβάνουν χώρα εντός ή εκτός της Ένωσης (eur-lex.europa.eu, 2023).

Η λειτουργία του UCPM βασίζεται σε δομές όπως το Emergency Response Coordination Centre (ERCC), η European Civil Protection Pool, το rescEU και το Union Civil Protection Knowledge Network.

Emergency Response Coordination Centre

Το Κέντρο Συντονισμού Αντιμετώπισης Έκτακτης Ανάγκης (Emergency Response Coordination Centre - ERCC) αποτελεί το κεντρικό όργανο, την «καρδιά» του UCPM, μέσα από το οποίο συντονίζονται, παρακολουθούνται και υποστηρίζονται οι ενέργειες πολιτικής προστασίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Είναι επιχειρησιακά ικανό να δράσει 24 ώρες το 24ωρο, έχοντας δυνατότητα αντιμετώπισης ενός ευρέος φάσματος καταστάσεων έκτακτης ανάγκης εντός και εκτός της Ένωσης, και λειτουργεί ως πλατφόρμα ενημέρωσης και επικοινωνίας για την υποστήριξη των αναγκών των κρατών - μελών κατά τη διάρκεια καταστροφών (civil-protection-humanitarian-aid.ec.europa.eu, 2023).

European Civil Protection Pool

Η Ευρωπαϊκή Δεξαμενή Πολιτικής Προστασίας (European Civil Protection Pool - ECPP) αποτελεί ένα σύνολο εθελοντικά προδεδουλευμένων ικανοτήτων απόκρισης (ανθρώπινο δυναμικό, πόροι και μέσα) που διατίθενται από τα κράτη μέλη προκειμένου να συμμετάσχουν σε αποστολές πολιτικής προστασίας για την αντιμετώπισή των καταστροφών (eur-lex.europa.eu, 2023).

Κρίνεται απαραίτητη η επισήμανση ότι η πρωταρχική ευθύνη στην πρόληψη και αντιμετώπιση καταστροφών στην επικράτεια ενός κράτους - μέλους της ΕΕ ανήκει στο εν λόγω μέλος. Η ΕΕ, μέσω της Ευρωπαϊκής Δεξαμενής Πολιτικής Προστασίας, επιχειρεί συμπληρωματικά στις υφιστάμενες ικανότητες του κράτους που έχει αιτηθεί τη συνδρομή (eur-lex.europa.eu, 2023).

Η ΕΕ, με τη δημιουργία της ECPP αντιπαρήλθε αδυναμίες του παρελθόντος δημιουργώντας ένα προσχεδιασμένο σύστημα αναγνώρισης των διαθέσιμων πόρων, εξασφαλίζοντας την ταχεία κινητοποίηση και την αποτελεσματικότητα κατά τη διάρκεια κρίσεων (civilprotection.gov.gr, 2024).

Η χώρα μας συμμετέχει στην ECPP προσφέροντας τις παρακάτω Μονάδες Πολιτικής Προστασίας (EU MODULES):

- Μονάδα αντιμετώπισης δασικών πυρκαγιών στο έδαφος (Ground Forest Fire Fighting - Athens. EU GR-GFFF 1-ATH), από το Πυροσβεστικό Σώμα.
- Εναέρια μονάδα αντιμετώπισης δασικών πυρκαγιών με αεροπλάνα (Aerial Forest Fire Fighting module using Airplanes. ECPP-AFFF-2-GR), με δύο αεροσκάφη CL-415 από το Γενικό Επιτελείο Αεροπορίας.

rescEU

Το rescEU είναι μια συμπληρωματική διάσταση του Μηχανισμού Πολιτικής Προστασίας, στόχος του οποίου είναι η δημιουργία ενός ευρωπαϊκού αποθεματικού ικανών πόρων για τη διασφάλιση της προστασίας των πολιτών και της δημόσιας ασφάλειας κατά τη διάρκεια κρίσεων.

Περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, τη δυνατότητα διάθεσης ειδικών μέσων και υπηρεσιών, ειδικά σε περιπτώσεις όπου οι εθνικοί πόροι των κρατών – μελών είναι ανεπαρκείς για την αντιμετώπιση των σοβαρών καταστροφών (eur-lex.europa.eu, 2023).

Union Civil Protection Knowledge Network

Το Δίκτυο Γνώσης Πολιτικής Προστασίας της Ένωσης (Union Civil Protection Knowledge Network) είναι μια ακόμα πρωτοβουλία στο πλαίσιο του Μηχανισμού Πολιτικής Προστασίας.

Αποτελεί ένα δίκτυο εντός της ΕΕ στο οποίο συμμετέχουν φορείς πολιτικής προστασίας και διαχείρισης καταστροφών, κέντρα αριστείας, πανεπιστήμια και ερευνητές, με σκοπό τη συλλογή, την επεξεργασία, την εξαγωγή διδαγμάτων και τη συνεπακόλουθη διάχυση γνώσεων, πληροφοριών και εμπειριών στον τομέα της πολιτικής προστασίας, λειτουργώντας με αυτόν τον τρόπο υποβοηθητικά για τη βελτίωση της ικανότητας αντίδρασης (eur-lex.europa.eu, 2023).

European Civil Protection and Humanitarian Aid Operations (ECHO)

Άλλη μια δομή της ΕΕ προσανατολισμένη στην παροχή ανθρωπιστικής βοήθειας και στη διαχείριση της πολιτικής προστασίας σε περιπτώσεις κρίσεων εντός και εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι η Γενική Διεύθυνση Ευρωπαϊκής Πολιτικής Προστασίας και Επιχειρήσεων Ανθρωπιστικής Βοήθειας (European Civil Protection and Humanitarian Aid Operations - ECHO)

Η ECHO δημιουργήθηκε αρχικά το 1992 στον τομέα της ανθρωπιστικής βοήθειας, ενώ το 2010 εμπλουτίστηκε περαιτέρω, ενσωματώνοντας και την πολιτική προστασία με προφανή σκοπό τον καλύτερο συντονισμό και αντιμετώπιση των καταστροφών εντός και εκτός Ευρώπης, στα πλαίσια του έργου του Μηχανισμού Πολιτικής Προστασίας της ΕΕ.

Η ECHO διαχειρίζεται χρηματοδοτικές ενέργειες και συντονίζει ανθρωπιστικές λειτουργίες μέσω διεθνών οργανισμών, ΜΚΟ και άλλων φορέων, αποσκοπώντας στην παροχή άμεσης βοήθεια σε χώρες που πλήττονται τόσο από φυσικές καταστροφές, όσο και από συγκρούσεις ή άλλες ανθρωπιστικές κρίσεις (civil-protection-humanitarian-aid.ec.europa.eu, 2024).

Λοιπές Σχετικές Πρωτοβουλίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Ο Μηχανισμός Πολιτικής Προστασίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης λαμβάνοντας υπόψη το σχετικό δίκαιο της ΕΕ και τις διεθνείς δεσμεύσεις, εκμεταλλεύεται συνέργειες με ανάλογες πρωτοβουλίες της Ένωσης, όπως τα European Programme for Critical Infrastructure Protection (EPCIP⁸), the Common Information Sharing Environment (CISE⁹), καθώς και τα European Earth Observation Programme

---

⁸ Το Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα για την Προστασία Κρίσιμων Υποδομών (European Programme for Critical Infrastructure Protection - EPCIP) είναι μια πρωτοβουλία της Ευρωπαϊκής Ένωσης που στοχεύει στην ενίσχυση της προστασίας των κρίσιμων υποδομών, οι οποίες είναι ζωτικής σημασίας για τη λειτουργία της κοινωνίας και της οικονομίας. Οι κρίσιμες υποδομές περιλαμβάνουν τομείς όπως η ενέργεια, οι μεταφορές, οι επικοινωνίες, το νερό, η υγειονομική περίθαλψη και η χρηματοπιστωτική υπηρεσία

⁹ Το Common Information Sharing Environment (CISE) είναι μια πρωτοβουλία της Ευρωπαϊκής Ένωσης που στοχεύει στη βελτίωση της ανταλλαγής πληροφοριών και της συνεργασίας μεταξύ διάφορων υπηρεσιών που ασχολούνται με τη θαλάσσια ασφάλεια και την παρακολούθηση των θαλασσίων δραστηριοτήτων. Το CISE έχει σχεδιαστεί να υποστηρίζει την ανάπτυξη ενός κοινού πλαισίου για την ανταλλαγή δεδομένων και πληροφοριών σχετικά με τις θαλάσσιες περιοχές της ΕΕ.

(Copernicus¹⁰), Galileo¹¹ GovSatCom¹² και άλλα στοιχεία του Διαστημικού Προγράμματος τα οποία κάθε κράτος - μέλος μπορεί να χρησιμοποιεί (eur-lex.europa.eu, 2023).

Ολοκληρώνοντας την παρουσίαση των ευρωπαϊκών πρωτοβουλιών, κρίνεται χρήσιμο να τονιστεί ότι περαιτέρω αναλυτικές πληροφορίες για τη δομή και τη λειτουργία τους δε θα προσδώσουν κάποιο ιδιαίτερο όφελος. Οι εν λόγω πληροφορίες είναι διαθέσιμες και ελεύθερα προσβάσιμες στις επίσημες ιστοσελίδες της ΕΕ για κάποιον που θέλει να εμβαθύνει ακόμα περισσότερο στη μελέτη τους.

Οδηγία 2007/60/ΕΚ του Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Οκτωβρίου 2007, για την Αξιολόγηση και τη Διαχείριση των Κινδύνων Πλημμύρας

Η ΕΕ, αποσκοπώντας στην διαρκή επαφή με σκοπό τη βελτίωση στον τομέα της πρόληψης και της απόκρισης έναντι των καταστροφών, αξιοποιώντας τις διαπιστώσεις και τα διδάγματα που εξήχθησαν από τη μελέτη των πλημμυρών που είχαν πλήξει τα μέλη της, προχώρησε το 2007 στη σύσταση οδηγίας, μέσω της οποίας θεσπίστηκε το πλαίσιο για την αξιολόγηση και τη διαχείριση των κινδύνων πλημμύρας, στοχεύοντας στη μείωση των αρνητικών συνεπειών στην ανθρώπινη υγεία, το περιβάλλον, την πολιτιστική κληρονομιά και τις οικονομικές δραστηριότητες στην Κοινότητα (eur-lex.europa.eu, 2007).

Η εν λόγω οδηγία έχει πλέον ενσωματωθεί στο ελληνικό εθνικό δίκαιο με Κοινή Υπουργική Απόφαση¹³ (floods.ypeka.gr, 2023).

---

¹⁰ Το Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα Παρατήρησης της Γης (European Earth Observation Programme - Copernicus) είναι ένα από τα κύρια προγράμματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την παρακολούθηση και την αξιολόγηση του περιβάλλοντος μέσω της παρατήρησης της γης. Το πρόγραμμα παρέχει δεδομένα και σημαντικές πληροφορίες για την κατανόηση των οικολογικών, κλιματικών και γεωγραφικών αλλαγών, καθώς και για τη διαχείριση φυσικών πόρων, την ασφάλεια και την πολιτική προστασία.

¹¹ Το Galileo είναι το ευρωπαϊκό σύστημα δορυφορικής πλοήγησης που αναπτύχθηκε από την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) και την Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Διαστήματος (European Space Agency, ESA). Στόχος του Galileo είναι να παρέχει ακριβείς και αξιόπιστες υπηρεσίες γεωγραφικής θέσης, χρονισμού και πλοήγησης σε παγκόσμιο επίπεδο.

¹² Το GovSatCom (Government Satellite Communications) είναι μια πρωτοβουλία της Ευρωπαϊκής Ένωσης που έχει σκοπό τη δημιουργία ενός ασφαλούς και αξιόπιστου συστήματος δορυφορικών επικοινωνιών για κυβερνητικές υπηρεσίες και φορείς στην ΕΕ.

¹³ Πρόκειται για την Κοινή Υπουργική Απόφαση (ΚΥΑ) Κ.Υ.Α. Η.Π. 31822/1542/Ε103/2010 (ΦΕΚ 1108 Β'/2010) Ενσωμάτωση της Οδηγίας 2007/60/ΕΚ στο Εθνικό Δίκαιο, όπως τροποποιήθηκε με την Κ.Υ.Α.

Αποζημίωση Πληγέντων Προσώπων από Φυσικές Καταστροφές σε Ευρωπαϊκό Πλαίσιο

Η Ευρωπαϊκή Ένωση, ως μέρος της ευρύτερης πολιτικής της για την αλληλεγγύη και την υποστήριξη σε περιόδους κρίσης, έχει αναπτύξει εργαλεία προκειμένου να παρεμβαίνει και μετά την καταστροφή, προκειμένου να αντιμετωπιστούν οι επιπτώσεις των εκτάκτων καταστάσεων. Για αυτόν το σκοπό έχουν διαμορφωθεί χρηματοδοτικά μέσα - προγράμματα, για την παροχή βοήθειας, με κεντρικό εργαλείο έκφρασης της δράσης το Ταμείο Αλληλεγγύης της Ευρωπαϊκής Ένωσης (EU Solidarity Fund - EUSF).

Το EUSF ιδρύθηκε το 2002 με τον Council Regulation (EC) No 2012/2002 of 11 November 2002 «Establishing the European Union Solidarity Fund», ως απότοκο των σοβαρών πλημμυρών στην Κεντρική Ευρώπη το καλοκαίρι του 2002. Αποτελεί μία από τις κορυφαίες εκφράσεις της ευρωπαϊκής αλληλεγγύης, έχοντας στόχο την οικονομική στήριξη των κρατών - μελών της ΕΕ¹⁴ που έχουν πληγεί από μεγάλες φυσικές καταστροφές με σοβαρές επιπτώσεις στις συνθήκες διαβίωσης, την ανθρώπινη υγεία, το φυσικό περιβάλλον ή οικονομία.

Ο κανονισμός τροποποιήθηκε το Μάρτιο του 2020, ενσωματώνοντας σημαντικές διατάξεις για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων κατάστασης έκτακτης ανάγκης δημόσιας υγείας, με χαρακτηριστικό παράδειγμα την επιχορήγηση των κρατών - μελών στην καταπολέμηση των επιπτώσεων της πανδημίας COVID-19 (urlex.europa.eu, 2002).

Από τη δημιουργία του το 2002 έως τον Φεβρουάριο του 2024, έχει καλύψει αποζημιώσεις σε 110 περιπτώσεις φυσικών καταστροφών, όπως πλημμύρες, δασικές πυρκαγιές, σεισμοί, καταιγίδες και ξηρασία, και έχει κινητοποιηθεί σε 20 περιστατικά έκτακτης ανάγκης στον τομέα της δημόσιας υγείας (ec.europa.eu, 2024).

Στην χώρα μας έχει συνεισφέρει, από το Μάρτιο του 2006 έως το Σεπτέμβριο του 2021, σε 13 περιπτώσεις φυσικών καταστροφών, κατόπιν αντίστοιχων

17772/924/2017 (ΦΕΚ 2140 Β'/2017) Τροποποίηση της υπ' αριθ. 31822/1542/2010 Κοινής Υπουργικής Απόφασης (ΦΕΚ 1108 Β' /2010)» Ενσωμάτωσης της Οδηγίας 2007/60/ΕΚ στο Εθνικό Δίκαιο.

¹⁴ Στο EUSF μπορεί να προσφύγουν και χώρες που βρίσκονται υπό ενταξιακές διαπραγματεύσεις με την ΕΕ.

αιτημάτων της Ελλάδας, συνολικού ποσού 151,6 εκατομμυρίων ευρώ, ενώ στο πλαίσιο αντιμετώπισης των επιπτώσεων της πανδημίας COVID-19 έχει επιχορηγήσει την χώρα με 8,5 εκατομμύρια ευρώ (espa.gr, 2021).

Occurrence	Nature of disaster	Category	Damage (in million €)	EUSF aid (in million €)	Total EUSF aid (in million €)
March 2006	Floods (Evros)	regional	372.0	9.30	151.55
August 2007	Forest Fires	major	2,118.0	89.80	
January 2014	Earthquakes (Kefalonia)	regional	147.0	3.70	
February 2015	Floods (Central Greece)	regional	263.4	6.59	
February 2015	Floods (Evros)	regional	132.5	3.31	
November 2015	Earthquake (Lefkada)	regional	66.1	1.60	
June 2017	Earthquake (Lesbos)	regional	54.4	1.40	
July 2017	Earthquake (Kos)	regional	101.0	2.50	
February 2019	Severe weather (Crete)	regional	182.1	4.60	
August 2020	Floods (Evia)	regional	132.0	3.30	
September 2020	Cyclone Ianos	regional	863.5	21.60	
October 2020	Earthquake (Samos)	regional	101.2	2.50	
September 2021	Earthquake (Crete)	regional	143.4	1.35	

Εικόνα 5: Στοιχεία παρεμβάσεων του Ταμείου Αλληλεγγύης της Ευρωπαϊκής Ένωσης για αποκατάσταση ζημιών από φυσικές καταστροφές σε περιοχές της Ελλάδας (Beneficiary States of the EU Solidarity Fund Interventions since 2002 - Only Natural Disasters / April 2023) (Τα στοιχεία ανακτήθηκαν την 25-11-25 από την ιστοσελίδα <https://www.espa.gr/el/pages/staticTAEF.aspx>, λαμβανόμενα από το αρχείο https://www.espa.gr/el/Documents/taef_naturaldisasters_2023.pdf)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΣΤ: Ισχύον Νομικό πλαίσιο ΟΗΕ

Ο ΟΗΕ έχει επικεντρώσει την προσοχή και τους πόρους του στην προστασία των ανθρώπων από κάθε έκφανση φυσικών καταστροφών, παρέχοντας ανθρωπιστική βοήθεια και συντονίζοντας διεθνείς προσπάθειες τόσο στην κατεύθυνση της πρόληψης των κινδύνων, όσο και στη μείωση των συνεπειών τους. Μέσω οργανισμών όπως η UNDRR και η OCHA, προωθεί στρατηγικές ανθεκτικότητας και έγκαιρης προειδοποίησης, υποστηρίζοντας ουσιαστικά τις χώρες στην ανάπτυξη τοπικών ικανοτήτων. Η επικέντρωση και οι επιστημονικές μελέτες συγκλίνουν στη διαπίστωση ότι η συνεργασία διεθνών οργανισμών είναι πολλαπλώς επωφελής και έχει καταλυτικά θετικό αποτύπωμα.

United Nation Office for Disaster Risk Reduction

Το Γραφείο των Ηνωμένων Εθνών για τη Μείωση Κινδύνου Καταστροφών¹⁵ (United Nation Office for Disaster Risk Reduction - UNDRR) αποτελεί την κύρια υπηρεσία του ΟΗΕ για την μείωση των κινδύνων από καταστροφές σε παγκόσμιο επίπεδο. Η συνεργασία με τις κυβερνήσεις, τους οργανισμούς και τις κοινότητες έχει συμβουλευτικό κυρίως χαρακτήρα, αποσκοπώντας στην ενίσχυση της ετοιμότητας και της ανταπόκρισης σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης.

Ιδρύθηκε το 1999 και διαθέτει πέντε περιφερειακά γραφεία¹⁶ παγκοσμίως. Συνεργάζεται με κυβερνήσεις, διακυβερνητικούς οργανισμούς και με δομές του ιδιωτικού τομέα, στους οποίους παρέχει συμβουλευτική και τεχνογνωσία για τη λήψη δράσεων στην κατεύθυνση περιορισμού και αντιμετώπισης των υφιστάμενων κινδύνων καταστροφών, καθώς και την πρόληψη έναντι νέων. Παράλληλα προωθεί τη συνεργασία μεταξύ αυτών για την ενίσχυση της ανθεκτικότητας έναντι των καταστροφών με σκοπό τη μείωση των δυσμενών επιπτώσεων.

---

¹⁵ Τα στοιχεία για το Γραφείο των Ηνωμένων Εθνών για τη Μείωση Κινδύνου Καταστροφών ανακτήθηκαν την 24-11-2024 από την επίσημη ιστοσελίδα του undrr.org.

¹⁶ Γραφείο Περιφέρειας Αφρικής (UNDRR Africa) στο Ναϊρόμπι στην Κένυα, UNDRR Asia and the Pacific στο Μπανγκόκ στη Ταϊλάνδη, UNDRR Europe στη Γενεύη στην Ελβετία, UNDRR American στο Κίτο στο Εκουαδόρ και UNDRR West Asia στη Βηρυτό στο Λίβανο.

United Nations Office for Coordination of Humanitarian Affairs

Ο ΟΗΕ από την δημιουργία του εστίασε στην αντιμετώπιση των φυσικών καταστροφών και των δυσμενών συνεπειών στον πληθυσμό, με τη δημιουργία δομής που αρχικά ονομάστηκε Οργανισμός για Βοήθεια από Καταστροφές¹⁷ (UN Disaster Relief Organization), με σκοπό τον συντονισμό της ανθρωπιστικής βοήθειας σε καταστάσεις φυσικών καταστροφών και κρίσεων.

Όταν οι συνθήκες ωρίμασαν, το 1992, ο εν λόγω Οργανισμός αντικαταστάθηκε από το Τμήμα Ανθρωπιστικών Σχέσεων των Ηνωμένων Εθνών (United Nations-Department of Humanitarian Affairs, UN-DHA) και μετέπειτα, το 1998, μετονομάστηκε σε Γραφείο Συντονισμού Ανθρωπιστικών Υποθέσεων των Ηνωμένων Εθνών (United Nations Office for Coordination of Humanitarian Affairs - UN OCHA) (unocha.org, 2024).

Έκτοτε, το Γραφείο επικεντρώνεται στο συντονισμό του συνόλου των ανθρωπιστικών προσπαθειών που εκδηλώνονται από οργανισμούς, οργανώσεις, φορείς και κράτη και αφορούν στην παροχή βοήθειας σε πληθυσμούς που πλήττονται από κρίσεις, είτε αυτές είναι φυσικές καταστροφές είτε ανθρωπιστικές κρίσεις λόγω ενόπλων συγκρούσεων.

The Sendai Framework for Disaster Risk Reduction 2015-2030

Το Πλαίσιο Sendai για τη μείωση του κινδύνου καταστροφών 2015-2030¹⁸ [The Sendai Framework for Disaster Risk Reduction 2015-2030 (Sendai Framework)] υιοθετήθηκε κατά την τρίτη Παγκόσμια Διάσκεψη για τη Μείωση του Κινδύνου Καταστροφών που έλαβε χώρα το 2015 στην πόλη Sendai της Ιαπωνίας, αντικαθιστώντας το Πλαίσιο Δράσης του Hyogo.

Το νέο παγκόσμιο πλαίσιο για τη μείωση των καταστροφών είναι μία συμφωνία μεταξύ των κρατών - μελών του ΟΗΕ που στοχεύει στην «*The substantial reduction of disaster risk and losses in lives, livelihoods and health and in the economic, physical, social, cultural and environmental assets of persons, businesses, communities and countries*» (undrr.org, 2024).

---

¹⁷ Τα στοιχεία για τον Οργανισμό για Βοήθεια από Καταστροφές των Ηνωμένων Εθνών ανακτήθηκαν την 24-11-2024 από την επίσημη ιστοσελίδα του unocha.org.

¹⁸ Τα στοιχεία για το Πλαίσιο Sendai των Ηνωμένων Εθνών ανακτήθηκαν την 24-11-2024 από την επίσημη ιστοσελίδα του undrr.org.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ζ: Ισχύον νομικό Πλαίσιο NATO

Η Βορειοατλαντική Συμμαχία (North Atlantic Organization - NATO) παρά το γεγονός ότι αποτελεί έναν πολυεθνικό οργανισμό ο οποίος στο καταστατικό του έχει χαρακτήρα αμιγώς στρατιωτικής συμμαχίας, έδωσε από ιδρύσεώς του έμφαση και στην Πολιτική Προστασία.

Για τη Συμμαχία η ανθεκτικότητα απέναντι σε μία φυσική καταστροφή είναι ζωτικής σημασίας για την προστασία του πληθυσμού των κρατών - μελών της. Η πολιτική ετοιμότητα των μελών της αποτελεί κεντρικό πυλώνα της ανθεκτικότητάς της, όντας κρίσιμος παράγοντας για τη συλλογική άμυνά της (nato.int, 2024).

Σύμφωνα με το NATO, ανθεκτικότητα (resilience) «*is the individual and collective capacity to prepare for, resist, respond to and quickly recover from shocks and disruptions, and to ensure the continuity of the Alliance's activities*», και αποτελεί ταυτόχρονα εθνική ευθύνη και συλλογική δέσμευση για κάθε μέλος του (nato.int, 2024).

Resilience Committee

Στην κατεύθυνση αυτή, το NATO ήδη από την δεκαετία του 1950 είχε ευαισθητοποιηθεί, δημιουργώντας την Επιτροπή Σχεδιασμού Πολιτικής Έκτακτης Ανάγκης (Civil Emergency Planning Committee - CEPC), με σκοπό τον συντονισμό και τη σχεδίαση δράσεων για την πολιτική προστασία και την αντιμετώπιση εκτάκτων αναγκών μεταξύ των κρατών - μελών της Συμμαχίας.

Το 2022 η CEPC παρέδωσε τον ρόλο και τις λειτουργίες της στην Επιτροπή Ανθεκτικότητας¹⁹ (Resilience Committee - RC), η οποία πλέον αποτελεί το ανώτερο συμβουλευτικό όργανο της Συμμαχίας σε θέματα ανθεκτικότητας και πολιτικής ετοιμότητας.

Η Επιτροπή επικεντρώνεται στην ενίσχυση της ανθεκτικότητας των κρατών - μελών απέναντι σε απειλές και προκλήσεις, όπως οι φυσικές καταστροφές, υβριδικές ή ένοπλες επιθέσεις, εστιάζοντας στη βελτίωση της ικανότητάς τους να

---

¹⁹ Τα στοιχεία για την Επιτροπή Ανθεκτικότητας του NATO ανακτήθηκαν την 24-11-2024 από την ιστοσελίδα του Οργανισμού nato.int.

προετοιμάζονται, να αντιστέκονται και να ανακάμπτουν από έκτακτες καταστάσεις. Η συνεργασία και η ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των κρατών - μελών είναι ουσιώδης αρχή για την επιτροπή, προκειμένου να διασφαλιστεί ότι όλα τα μέλη είναι έτοιμα να ανταποκριθούν σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης και να προστατεύσουν την ασφάλεια των πολιτών τους

Euro-Atlantic Disaster Response Coordination Centre

Κύριος μηχανισμός αντιμετώπισης έκτακτης ανάγκης στο πλαίσιο του NATO αποτελεί το Ευρω-Ατλαντικό Συντονιστικό Κέντρο Αντιμετώπισης Καταστροφών²⁰ (Euro-Atlantic Disaster Response Coordination Centre - EADRCC)

Ιδρύθηκε το 1988 και έκτοτε λειτουργεί σε 24ωρη βάση με σκοπό την υποστήριξη των χωρών μελών της Συμμαχίας αλλά και των χωρών εταίρων της σε ένα ευρύ φάσμα καταστάσεων έκτακτης ανάγκης, από φυσικές ή ανθρωπογενείς καταστροφές, τρομοκρατικές ενέργειες, μέχρι τις καταστάσεις συλλογικής άμυνας και άλλες κρίσεις, ενώ σημαντικό ρόλο διετέλεσε στην επιδημία του COVID-19.

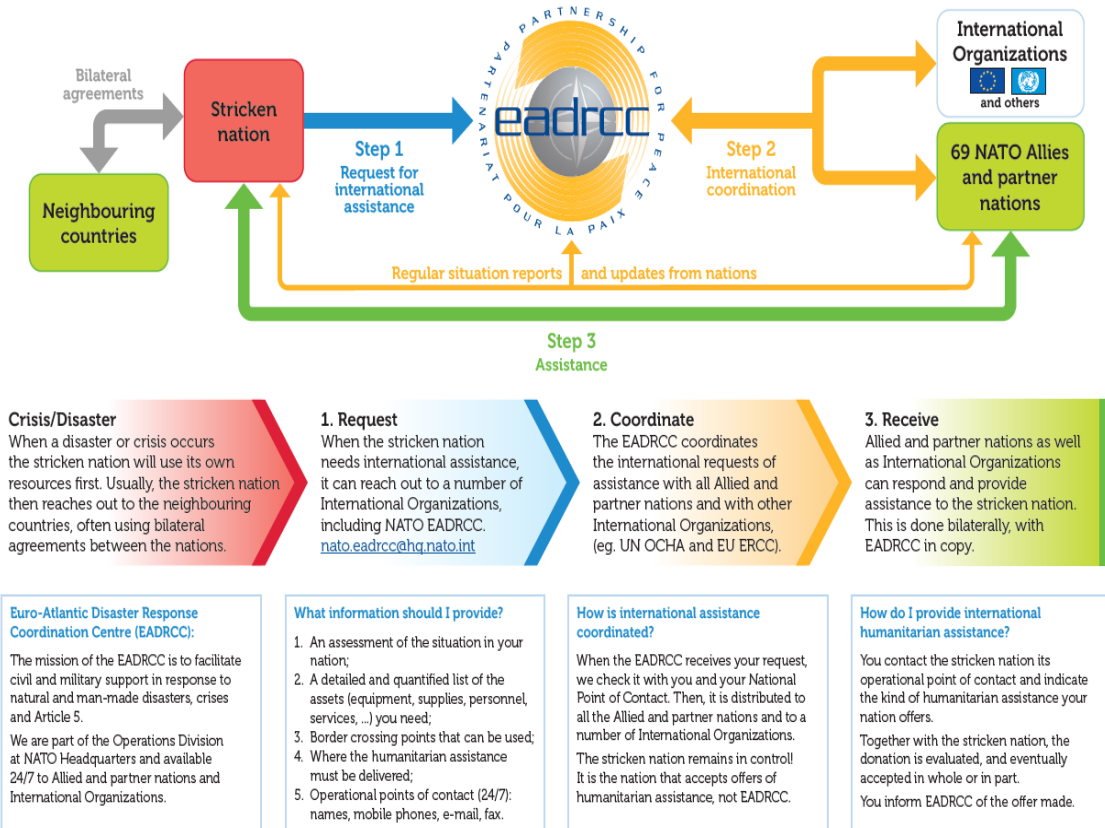
Το EADRCC διεξάγει τακτικές εκπαιδεύσεις σε σύμμαχες χώρες και εταίρους αποσκοπώντας στην ενίσχυση της ανθεκτικότητας μιας χώρας και στην αύξηση της ικανότητάς της να διαχειρίζεται περιστατικά και κρίσεις, από την αντιμετώπιση καταστροφών έως τις ευρύτερες προκλήσεις ασφάλειας. Στο πλαίσιο αυτό, οργανώνει μεγάλες ασκήσεις πολιτικής προστασίας κάθε τρία χρόνια, με την τελευταία να έχει λάβει χώρα το 2021 στην Δημοκρατία της Βόρειας Μακεδονίας.

---

²⁰ Τα στοιχεία για το Ευρω-Ατλαντικό Συντονιστικό Κέντρο Αντιμετώπισης Καταστροφών ανακτήθηκαν την 24-11-2024 από την επίσημη ιστοσελίδα του Οργανισμού [nato.int](https://www.nato.int).

NATO EADRCC Clearing House Mechanism requesting international assistance in 3 simple steps

Εικόνα 6: Σχηματική παράσταση της διαδικασίας που πρέπει να ακολουθηθεί από μία πληγείσα χώρα για να ζητήσει βοήθεια από το EADRCC (Ανακτήθηκε την 17-11-2024 από την Ιστοσελίδα https://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/2020/4/pdf/200401-EADRCC-Requesting-assistance-in_3.pdf)

Λοιπά Θεσμικά Κείμενα της Συμμαχίας

Το NATO συνεχίζει να τηρεί σε υψηλή προτεραιότητα στην ατζέντα του την πολιτική προστασία και την εθνική και συλλογική ανθεκτικότητα, για την ασφάλεια της συμμαχίας και την προστασία του πληθυσμού των κρατών - μελών του. Αυτό γίνεται ξεκάθαρα εμφανές στα θεσμικά κείμενα της Συμμαχίας, ήτοι στη Δέσμευση Ενισχυμένης Ανθεκτικότητας του 2021 (2021 Strengthened Resilience Commitment), στη Στρατηγική Αντίληψη του 2022 (2022 Strategic Concept) και στην ατζέντα του NATO 2030 (The NATO 2030 Agenda).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Η: Λοιποί Διεθνείς Φορείς Πολιτικής Προστασίας

Εκτός από τους κρατικούς φορείς, οι οποίοι είναι οι καθ' ύλην αρμόδιοι για τη διαχείριση καταστάσεων έκτακτων αναγκών εντός της επικράτειας των κρατών τους, δραστηριοποιούνται επίσης και Διεθνείς Κυβερνητικοί και μη Κυβερνητικοί Οργανισμοί, οι οποίοι χρησιμοποιούν την οργάνωση και τις υποδομές τους, εθελοντικά και επικουρικά, για την αντιμετώπιση καταστάσεων έκτακτων αναγκών και την παροχή βοήθειας σε πληθυσμούς που πλήττονται από καταστροφές. Σε αρκετές περιπτώσεις, λόγω της εξειδίκευσης και την επί μακρόν κτηθείσας εμπειρίας τους στο πεδίο, είναι δυνατή και η συμμετοχή τους σε δράσεις με σκοπό την εκπόνηση σχεδίων για την πρόληψη και τον μετριασμό των κινδύνων καταστροφών.

International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies

Η Διεθνής Ομοσπονδία Ερυθρού Σταυρού και Ερυθράς Ημισελήνου²¹ (International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies - IFRC) είναι το μεγαλύτερο παγκόσμιο ανθρωπιστικό δίκτυο που υποστηρίζει τη δράση του Ερυθρού Σταυρού και της Ερυθράς Ημισελήνου σε περισσότερες από 191 χώρες, συγκεντρώνοντας περισσότερους από 16 εκατομμύρια εθελοντές.

Η IFRC επικεντρώνεται στην εκπαίδευση και ευαισθητοποίηση των πολιτών στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, της ανθρωπιστικής βοήθειας και των κινδύνων που προέρχονται από τις φυσικές καταστροφές και τις ανθρωπιστικές κρίσεις, αποσκοπώντας στην ανακούφιση του πληγέντος πληθυσμού από τις συνέπειες καταστάσεων κρίσεων.

International Civil Defence Organization

Ο Διεθνής Οργανισμός Πολιτικής Προστασίας (International Civil Defence Organization - ICDO)²² είναι ένας διακυβερνητικός οργανισμός που αποσκοπεί στην ανάπτυξη δομών για την προστασία του πληθυσμού έναντι φυσικών και ανθρωπογενών καταστροφών, καθώς και τη διασφάλιση της ιδιοκτησίας και του περιβάλλοντος.

---

²¹ Τα στοιχεία για τη Διεθνή Ομοσπονδία Ερυθρού Σταυρού και Ερυθράς Ημισελήνου ανακτήθηκαν την 24-11-2024 από την επίσημη ιστοσελίδα του ifrc.org.

²² Η Ελλάδα δεν συμμετέχει στον Διεθνή Οργανισμό Πολιτικής Προστασίας. Τα στοιχεία για εν λόγω Οργανισμό ανακτήθηκαν την 24-11-2024 από την επίσημη ιστοσελίδα του icdo.org.

Ιδρύθηκε το 1931 στο Παρίσι ως Σύνδεσμος «Ένωσης Ζωνών της Γενεύης» («Association des Lieux de Genève») ενώ από το 1958 λειτουργεί σε παγκόσμιο επίπεδο ως μη κυβερνητικός οργανισμός με την τωρινή ονομασία, στοχεύοντας μεταξύ άλλων στην ανάληψη και προώθηση μελετών και ερευνών σε θέματα προστασίας του πληθυσμού, όπως και στην ανταλλαγή πληροφοριών και εμπειριών.

Ο ICDO προωθεί τη συνεργασία μεταξύ χωρών και οργανισμών που ασχολούνται με την πολιτική άμυνα και ασχολείται με την τυποποίηση των πρακτικών για την αντιμετώπιση φυσικών καταστροφών και ανθρωπιστικών κρίσεων μέσα από την καταγραφή και δημιουργία διεθνών προτύπων.

Disaster Preparedness and Prevention Initiative for South Eastern Europe

Η Πρωτοβουλία Ετοιμότητας και Πρόληψης Καταστροφών στη Νοτιοανατολική Ευρώπη (Disaster Preparedness and Prevention Initiative for South Eastern Europe - DPPI/SEE) είναι μία προσπάθεια από 10 κράτη για αμοιβαία συνεργασία επί ζητημάτων καταστροφών (Αλβανία, Βοσνία και Ερζεγοβίνη, Βουλγαρία, Κροατία, Δημοκρατία της Βόρειας Μακεδονίας, Μαυροβούνιο, Ρουμανία, Σερβία, Σλοβενία και Τουρκία).

Η παραπάνω Πρωτοβουλία αναλήφθηκε τον Νοέμβριο του 2000 στοχεύοντας στην προώθηση της συνεργασίας σε περιφερειακό επίπεδο με αντικείμενο την ενίσχυση των ικανοτήτων επί της ετοιμότητας και της πρόληψης φυσικών και ανθρωπογενών καταστροφών στη Νοτιοανατολική Ευρώπη, μέσω της αμοιβαίας συνεργασίας και χωρίς τη δημιουργία νέων δομών.

Η Ελλάδα δεν έχει υπογράψει μέχρι σήμερα το Μνημόνιο Συνεργασίας των χωρών του DPPI-SEE. Δεν αποκλείει, όμως, το ενδεχόμενο συμμετοχής της σε μελλοντικές δράσεις της DPPI/SEE, σε πλαίσιο που θα καθοριστεί σε μεταγενέστερο χρόνο (civilprotection.gov.gr, 2024).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Θ: Ατενίζοντας το Μέλλον στην Αντιμετώπιση Φυσικών Καταστροφών

Καθώς η συχνότητα αλλά και η ένταση των φυσικών φαινομένων συνεχώς αυξάνεται, η προστασία του πληθυσμού αποτελεί ζωτικής σημασίας ζήτημα. Λαμβάνοντας υπόψη την κλιματική αλλαγή, την αστική ανάπτυξη και τις ανθρωπογενείς παρεμβάσεις στο περιβάλλον που συμβάλλουν στη δημιουργία επικίνδυνων συνθηκών, αναδύεται επιτακτικά η ανάγκη ανάληψης πρωτοβουλιών για την ανάπτυξη και εξέταση καινοτόμων προσεγγίσεων στην κατεύθυνση της διασφάλισης της ασφάλειας και της ανθεκτικότητας των κοινοτήτων.

Αξιοποίηση Νέων Τεχνολογιών για την Προστασία του Πληθυσμού

Η χρήση νέων τεχνολογιών στην ανάλυση και στην πρόληψη των φυσικών καταστροφών μπορεί να έχει καταλυτική σημασία. Οι σύγχρονες τεχνολογίες όπως η απομακρυσμένη παρακολούθηση μέσω δορυφόρων, τα γεωγραφικά πληροφοριακά συστήματα (GIS) και η ανάλυση δεδομένων σε πραγματικό χρόνο μπορούν να βοηθήσουν στην πρόβλεψη καταστροφών και στην έγκαιρη προειδοποίηση. Έρευνες έχουν δείξει ότι η εφαρμογή τέτοιων τεχνολογιών είναι δυνατό να περιορίσει τις αρνητικές οικονομικές επιπτώσεις και να βοηθήσει στη διαφύλαξη της ανθρώπινης ζωής, με την παροχή κρίσιμης πληροφόρησης στις κοινότητες που πλήττονται (Κοντούλης, 2020).

Η πραγματοποίηση ασκήσεων ετοιμότητας για φυσικές καταστροφές με τη χρήση προσομοιώσεων μέσω εικονικής πραγματικότητας λειτουργεί προπαρασκευαστικά, προετοιμάζοντας τον πληθυσμό και αυξάνοντας την ικανότητά του να αντιδρά αποτελεσματικά σε πραγματικές συνθήκες. Επίσης, η ταχεία ροή πληροφορίας μέσω εφαρμογών σε κινητά τηλέφωνα και κοινωνικά δίκτυα μπορεί να ενισχύσει την επιτάχυνση των διαδικασιών αντιμετώπισης σε κρίσιμες καταστάσεις και να βελτιώσει την ταχύτητα αντίδρασης των τοπικών αρχών (Φωτεινίδης, 2021).

Η χρήση δορυφορικών δεδομένων και τεχνολογίας γεωγραφικών πληροφοριακών συστημάτων (GIS) έχουν εφαρμοστεί στην Καλιφόρνια των ΗΠΑ, με αξιοσημείωτα αποτελέσματα στην πρόγνωση και την παρακολούθηση των κινδύνων πυρκαγιών. Η στρατηγική αυτή παρέχει δυνατότητες ενεργούς πρόληψης, καθώς οι

τοπικές αρχές μπορούν να ενημερώνουν γρήγορα τους πολίτες και να οργανώνουν διαδικασίες εκκένωσης (Johnson, 2021).

Ο Ρόλος της Εκπαίδευσης και Ευαισθητοποίησης στην Προστασία του Πληθυσμού

Η εκπαίδευση του πληθυσμού σχετικά με τους κινδύνους που εγκυμονούν οι φυσικές καταστροφές και οι στρατηγικές αντίδρασης είναι καθοριστικής σημασίας για την ενημέρωση, προετοιμασία και τελικά την προστασία των πολιτών. Μέσα από εκπαιδευτικά προγράμματα, οι πολίτες εξοικειώνονται στην αναγνώριση των κινδύνων, ώστε να μην αιφνιδιάζονται και να είναι σε θέση να αναπτύξουν σχέδια αντίδρασης σε περίπτωση εκτάκτων περιστατικών (Σαββίδης, 2019).

Οι εκπαιδευτικές δραστηριότητες δέον είναι να απευθύνονται σε όλα τα ηλικιακά γκρουπ, όμως ιδιαίτερα σε μαθητές και νέους, ώστε να διαμορφωθεί από νωρίς η κουλτούρα της ασφάλειας και της ετοιμότητας. Επιπλέον, η συνεργασία με σχολεία, πανεπιστήμια και μη κυβερνητικές οργανώσεις μπορεί να ενισχύσει την ευαισθητοποίηση και τη συλλογική δράση, δημιουργώντας κοινωνίες που είναι πιο προετοιμασμένες να αντιμετωπίσουν κρίσεις (Καρακώστα, 2020).

Στη Γαλλία, έχει αναπτυχθεί ένα εκτενές πρόγραμμα εκπαίδευσης για την πολιτική προστασία, το οποίο περιλαμβάνει σεμινάρια και προγράμματα στις σχολές. Η στρατηγική αυτή έχει αποδειχθεί αποτελεσματική στην αύξηση της επίγνωσης των πολιτών για τους κινδύνους και την εκπαίδευσή τους σε περιπτώσεις καταστροφών, με θετικά αποτελέσματα στην ανθεκτικότητα των κοινοτήτων (Smith, 2019).

Στην Ιαπωνία, χώρα κατ' εξοχήν εκτεθειμένη σε φυσικές καταστροφές που προκαλούνται από τη γεωγραφική της τοποθέτηση στο «δαχτυλίδι της φωτιάς» και την έκθεσή της στον Ειρηνικό ωκεανό, έχουν αναπτυχθεί πρακτικές για τη διαχρονική εκπαίδευση των πολιτών στη διαχείριση κινδύνων σεισμών και τσουνάμι. Η εκπαίδευση αφορά επίσης την άμεση πρόσβαση σε πληροφορίες και υπηρεσίες κατά τη διάρκεια ενός συμβάντος, γεγονός που έχει αποδειχθεί ολέθριο σε περιστατικά όπως ο σεισμός του 2011 (Takashi, 2018).

Ανάπτυξη Διατομεακών Συνεργασιών για τη Προστασία του Πληθυσμού

Η προστασία του πληθυσμού επιτυγχάνεται καλύτερα μέσα από τις συντονισμένες προσπάθειες μεταξύ κρατικών και μη κρατικών φορέων. Η συνεργασία

αυτή πρέπει να περιλαμβάνει εθελοντικές οργανώσεις, οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, επιχειρηματικούς φορείς και διεθνείς οργανισμούς (Αρβανίτης, 2020).

Η ανάπτυξη διατομεακών συνεργιών θα διευκολύνει την ανταλλαγή πληροφοριών και την εφαρμογή εναρμονισμένων στρατηγικών προστασίας. Η συνεργασία αυτή μπορεί να συγκεράσει αναλύσεις και διδάγματα από άλλες κοινότητες και χώρες, αξιοποιώντας τις πρακτικές αυτές στην κατεύθυνση της βελτίωσης των διαδικασιών πολιτικής προστασίας για την ανταπόκριση σε έκτακτες καταστάσεις.

Η δημιουργία πλατφορμών συνεργασίας μπορεί να διευκολύνει την ανταλλαγή πληροφοριών και την παροχή υποστήριξης και πόρων σε κρίσιμες στιγμές. Η ανάπτυξη κοινών σχεδίων δράσης και η συμμετοχή των πολιτών στη διαδικασία των αποφάσεων, εξάλλου, μπορεί να ενισχύσει την αποδοτικότητα των μέτρων πολιτικής προστασίας και την εμπιστοσύνη των πολιτών στις δημόσιες αρχές (Αρβανίτης, 2020).

Αξιολόγηση της Αποτελεσματικότητας

Η ανάλυση των προαναφερθέντων στρατηγικών καταδεικνύει την εκπαίδευση και την ευαισθητοποίηση του πληθυσμού ως καθοριστικές δράσεις για την αποτελεσματικότητα οποιασδήποτε πολιτικής πρόληψης. Το παράδειγμα της Ιαπωνίας υποδηλώνει ότι οι πολίτες που είναι εκπαιδευμένοι και προετοιμασμένοι να αντιδρούν στις φυσικές καταστροφές επιτυγχάνουν καλύτερα αποτελέσματα όταν η κρίση λάβει χώρα πραγματικά.

Επιπλέον, η ενσωμάτωση της τεχνολογίας στην παρακολούθηση φυσικών κινδύνων αποδεικνύεται ότι προσφέρει άμεσες λύσεις, επιτρέποντας στους υπεύθυνους τα κατάλληλα εργαλεία για να προετοιμαστούν και να αντιμετωπίσουν περιοριστικά τις επιπτώσεις των καταστροφών, με καλύτερα οργανωμένη ανταπόκριση ως απόρροια της έγκαιρης προειδοποίησης.

Ωστόσο, οι χώρες που δεν διαθέτουν τους κατάλληλους πόρους για αυτές τις στρατηγικές συχνά αντιμετωπίζουν δυσκολίες στην αποτελεσματική υλοποίησή τους. Από αυτό συνάγεται ότι η δημιουργία συνεργασιών με διεθνείς οργανισμούς και η εξασφάλιση χρηματοδότησης είναι ζωτικής σημασίας για την επιτυχία των στρατηγικών αυτών (Δημητρίου, 2021).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι: Συμπεράσματα

Το υφιστάμενο νομοθετικό πλαίσιο για την προστασία προσώπων από φυσικές καταστροφές, όπως αυτό τροποποιήθηκε με βάση τα διδάγματα από μεγάλες φυσικές καταστροφές, καλύπτει σε μεγάλο βαθμό τις ανάγκες των κοινωνιών, αποδεικνυόμενο αποτελεσματικό και έχον ικανή αξιοπιστία ώστε να ανταποκριθεί στις πολυεπίπεδες ανάγκες των πληθυσμών κατά το συμβάν, αλλά και μετά από αυτό.

Η προστασία των προσώπων, της υγείας και της περιουσίας τους, από την εκδήλωση ακραίων φαινομένων με καταστροφικά επακόλουθα αποτελεί μία δυναμική διαδικασία μέριμνας που συνεχώς επικαιροποιείται, προκειμένου να ανταποκρίνεται στην άμβλυνση των δυσχερειών και των προβλημάτων που δημιουργούνται στις κοινωνίες.

Η κατά το δυνατόν αποτελεσματική εφαρμογή της υφιστάμενης νομολογίας σχετικά με την προστασία του πληθυσμού από φυσικές καταστροφές είναι απαραίτητη για την ασφαλή και απρόσκοπτα βιώσιμη ανάπτυξη των κοινωνιών. Ωστόσο, για να ξεπερνιούνται οι προκλήσεις που συνεχώς εμφανίζονται, απαιτείται συντονισμένη δράση από όλα τα εμπλεκόμενα μέρη, συμπεριλαμβανομένων των κυβερνήσεων, των διεθνών οργανισμών και της κοινωνίας των πολιτών.

Η δημιουργία συνεργασιών και η επένδυση στους πόρους, στην εκπαίδευση και στην ευαισθητοποίηση των κοινωνιών είναι κρίσιμες παράμετροι για την αποτελεσματική προστασία του πληθυσμού από τις φυσικές καταστροφές, ξεκινώντας από την πρόληψη και τον σχεδιασμό για την ετοιμότητα, έως την άμεση αντίδραση στην καταστροφή και την ταχεία αποκατάσταση των δομών και υπηρεσιών.

Η επιτυχής προστασία του πληθυσμού από φυσικές καταστροφές προϋποθέτει υιοθέτηση σύγχρονων και πολυδιάστατων προσεγγίσεων. Η αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών, που είναι εφικτή και οικονομικά αντιμετωπίσιμη με την ανάπτυξη στενών συνεργασιών μεταξύ κρατικών και μη κρατικών φορέων, οδηγεί στη δημιουργία ανθεκτικών κοινωνιών που να είναι σε θέση να ανταπεξέλθουν επιτυχώς στις μελλοντικές προκλήσεις.

Η αποτελεσματική πρόληψη των φυσικών καταστροφών προϋποθέτει την υιοθέτηση εξειδικευμένων στρατηγικών με εστίαση στις συγκεκριμένες ανάγκες, ιδιαιτερότητες και προκλήσεις που έχει κάθε τόπος, σύμφωνα με τα γεωγραφικά του χαρακτηριστικά.

Η διαχρονική εξέλιξη του νομικού πλαισίου καταδεικνύει ότι η προστασία των κοινωνιών από φυσικές καταστροφές απαιτεί συνδυασμένες προσπάθειες και διαρκή επικαιροποίηση σε νομικό, κοινωνικό και οικονομικό επίπεδο, ώστε να διασφαλιστεί η βιωσιμότητα και η ασφάλεια των πολιτών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΑ: Προτάσεις

Κατόπιν της ανάλυσης του ισχύοντος νομοθετικού και θεσμικού πλαισίου, καθώς και των συμπερασμάτων που προέκυψαν από τη μελέτη της λειτουργίας των μηχανισμών πολιτικής προστασίας, καθίσταται δυνατή η διατύπωση ορισμένων προτάσεων. Οι προτάσεις αυτές βασίζονται στα εντοπισθέντα κενά και στις σύγχρονες προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι μηχανισμοί πολιτικής προστασίας, αποσκοπούν στη βελτίωση της αποτελεσματικότητας της προστασίας των προσώπων από φυσικές καταστροφές και δύνανται να αποτελέσουν χρήσιμο εργαλείο για τους αρμόδιους φορείς.

- Κρίνεται αναγκαία η διαρκής, συστηματική και πολυδιάστατη συνεργασία μεταξύ όλων των εμπλεκόμενων φορέων, κρατικών και μη κρατικών, στο αντικείμενο της προστασίας των προσώπων από φυσικές καταστροφές.

- Απαιτείται η υιοθέτηση μιας ολιστικής προσέγγισης στο ζήτημα της προστασίας των προσώπων από φυσικές καταστροφές, δεδομένου ότι οι επιπτώσεις τους επηρεάζουν πολυεπίπεδα τις συνθήκες ζωής, καθιστώντας αναγκαίο τον συγκερασμό κοινωνικών, ψυχολογικών και οικονομικών παραμέτρων. Συνεπώς κατά την αντιμετώπισή του είναι αναγκαίος ο συγκερασμός όλων των πτυχών των κοινωνικών, ψυχολογικών και οικονομικών επιπτώσεων που προκύπτουν.

- Οι κανονισμοί και οι νόμοι που σχετίζονται με την πολιτική προστασία, καθόσον απευθύνονται σε δομή με δυναμικό και διαρκώς εξελισσόμενο χαρακτήρα, χρήζουν διαρκώς προσαρμογής σε κάθε κενό που παρουσιάζεται, ώστε να περιλαμβάνουν όχι μόνο την προστασία της φυσικής ασφάλειας και περιουσίας, αλλά και την ψυχολογική και κοινωνική ευημερία των ατόμων.

- Καθίσταται αναγκαία η συστηματική αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών ως βασικό εργαλείο για την πρόληψη, την έγκαιρη προειδοποίηση και την αποτελεσματική αντιμετώπιση φυσικών καταστροφών.

- Πρέπει να δοθεί προτεραιότητα στην ανάπτυξη και υλοποίηση εκπαιδευτικών πρωτοβουλιών σε σχολεία και τοπικές κοινότητες, παράλληλα με την επιμόρφωση όλων των ηλικιακών ομάδων του πληθυσμού.

- Η ενσωμάτωση στο υφιστάμενο νομικό πλαίσιο αναγνωρισμένων ψυχολογικών υποστηρικτικών υπηρεσιών, κοινωνικής πρόνοιας και οικονομικής βοήθειας ως τμήματα της νομικής προστασίας θα μπορούσε να συμβάλει στην αποκατάσταση της κοινωνικής συνοχής και στην ανακούφιση του άγχους των επιζώντων.

- Η ενίσχυση των πόρων για τις κοινότητες που πλήττονται από φυσικές καταστροφές για την ταχύτερη ανακούφισή τους, θα επιδράσει πολλαπλασιαστικά θετικά στους πληθυσμούς που επλήγησαν.

Επίλογος

Συνοψίζοντας τα συμπεράσματα της παρούσας μελέτης, καθίσταται σαφές ότι η προστασία των προσώπων από φυσικές καταστροφές συνιστά ζήτημα ύψιστης κοινωνικής και θεσμικής σημασίας, το οποίο απαιτεί συντονισμένη δράση, σαφές νομοθετικό πλαίσιο και διαρκή επαγρύπνηση. Η προστασία των συμπολιτών μας, της υγείας, της ζωής και της περιουσίας τους, αποτελεί υπόθεση συλλογικής ευθύνης. Σε ζητήματα που άπτονται της ανθρώπινης ζωής δεν χωρεί ατομικισμός. Το κράτος οφείλει να διασφαλίζει την προστασία του συνόλου των πολιτών, ενώ οι νόμοι καθορίζουν τις διαδικασίες και τα μέσα μέσω των οποίων αυτή επιτυγχάνεται. Τα φυσικά φαινόμενα αποτελούν διαρκή πραγματικότητα, εντείνονται και αποκτούν ολοένα και πιο απρόβλεπτο χαρακτήρα. Μόνο μέσα από τη στενή συνεργασία πολιτών, εθελοντών, επιστημόνων και φορέων πολιτικής προστασίας μπορούν να επιτευχθούν ουσιαστικά και μετρήσιμα αποτελέσματα. Η ευαισθητοποίηση και η εκπαίδευση στα ζητήματα αυτά δύνανται να συμβάλουν καθοριστικά στην ασφάλεια και την ευημερία των πολιτών, περιορίζοντας τις αρνητικές συνέπειες των φυσικών καταστροφών. Η δύναμη, συνεπώς, εδράζεται στην ενότητα.

"By failing to prepare, you are preparing to fail"

Benjamin Franklin (1706-1790),
πολιτικός - διπλωμάτης

Παραρτήματα

«Α» Πηγές - Βιβλιογραφία

«Β» Επιμέρους Σχέδια Πολιτικής Προστασίας στο Πλαίσιο του Γενικού Σχεδίου Πολιτικής Προστασίας» ΞΕΝΟΚΡΑΤΗΣ»

«Γ» Φάσεις Κινητοποίησης του Δυναμικού της Πολιτικής Προστασίας

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α: Πηγές - Βιβλιογραφία

Πηγές

Α΄ Νόμοι - Διαταγές - Κανονισμοί - Σχέδια - Οδηγίες

ΠΔ 70/2021 (ΦΕΚ 161Α΄/9-9-2021) περί «Σύστασης Υπουργείου Κλιματικής Κρίσης και Πολιτικής Προστασίας, μεταφορά υπηρεσιών και αρμοδιοτήτων μεταξύ Υπουργείων» Ανακτήθηκε την 18/11/24 από την ιστοσελίδα https://civilprotection.gov.gr/sites/default/files/2023-12/%CE%A6%CE%95%CE%9A%2070_2021.pdf

Υπουργείο Κλιματικής Κρίσης και Πολιτικής Προστασίας. Γενική Γραμματεία Πολιτικής Προστασίας. Κατευθυντήριες οδηγίες για την οργανωμένη απομάκρυνση πολιτών για λόγους προστασίας από εξελισσόμενη ή επικείμενη καταστροφή εξαιτίας δασικών πυρκαγιών και οδηγίες για την σύνταξη ειδικών σχεδίων στα πλαίσια εφαρμογής του αρθ. 23 παρ 4 του Ν. 4662/2020. Απρίλιος 2023. Ανακτήθηκε την 18/11/24 από την ιστοσελίδα https://civilprotection.gov.gr/sites/default/files/2023-04/6%CE%A1%CE%9C%CE%9946%CE%9D%CE%A0%CE%99%CE%98-738%20%CE%9F%CE%95%20%CE%93%CE%93%CE%A0%CE%A0%20%CE%911161_23%20%CE%9A%CE%91%CE%A4%CE%95%CE%A5%CE%98%CE%A5%CE%9D%CE%A4%CE%97%CE%A1%CE%99%CE%95%CE%A3%20%CE%93%CE%99%CE%91%20%CE%9F%CE%A1%CE%93%CE%91%CE%9D%CE%A9%CE%9C%CE%95%CE%9D%CE%97%20%CE%A0%CE%A1%CE%9F%CE%9B%20%CE%91%CE%A0%CE%9F%CE%9C%CE%91%CE%9A%CE%A1%CE%A5%CE%9D%CE%A3%CE%97_%CE%95%CE%99%CE%94%CE%99%CE%9A%CE%91%20%CE%A3%CE%A7%CE%95%CE%94%CE%99%CE%91_0.pdf

Υπουργείο Κλιματικής Κρίσης και Πολιτικής Προστασίας. Γενική Γραμματεία Πολιτικής Προστασίας. Γενικό Σχέδιο Αντιμετώπισης Εκτάκτων Αναγκών εξ΄ Αιτίας Δασικών Πυρκαγιών με την Κωδική Ονομασία «Ιόλαος 2», 5^η Έκδοση. Απρίλιος 2023. Ανακτήθηκε την 19/11/24 από την ιστοσελίδα https://civilprotection.gov.gr/sites/default/files/2023-04/%CE%88%CE%B3%CE%BA%CF%81%CE%B9%CF%83%CE%B7%20%CE%BA%CE%91%CE%9A%CE%A1%CE%A5%CE%9D%CE%A3%CE%97_%CE%95%CE%99%CE%94%CE%99%CE%9A%CE%91%20%CE%A3%CE%A7%CE%95%CE%94%CE%99%CE%91_0.pdf

https://civilprotection.gov.gr/sites/default/files/2023-01/ap_a2614_egkrisi_kai_apostoli_2is_ekdosis_genikoy_shedioy_hionoptoseo_n_r7ov46npith-2oth_0.pdf

Υπουργείο Κλιματικής Κρίσης και Πολιτικής Προστασίας. Γενική Γραμματεία Πολιτικής Προστασίας. Γενικό Σχέδιο Αντιμετώπισης Εκτάκτων Αναγκών και Άμεσης/Βραχείας Διαχείρισης των Συνεπειών από την Εκδήλωση Χιονοπτώσεων και Παγετού με την κωδική ονομασία «ΒΟΡΕΑΣ 2». 2^η Έκδοση. Δεκέμβριος 2022. Ανακτήθηκε την 19/11/24 από την ιστοσελίδα https://civilprotection.gov.gr/sites/default/files/2023-01/ap_a2614_egkrisi_kai_apostoli_2is_ekdosis_genikoy_shedioy_hionoptoseo_n_r7ov46npith-2oth_0.pdf

Υπουργείο Κλιματικής Κρίσης και Πολιτικής Προστασίας. Γενική Γραμματεία Πολιτικής Προστασίας. Γενικό Σχέδιο Αντιμετώπισης Εκτάκτων Αναγκών και Διαχείρισης Συνεπειών από Σεισμούς «ΕΓΚΕΛΑΔΟΣ 2». 2^η Έκδοση. Νοέμβριος 2022. Ανακτήθηκε την 19/11/24 από την ιστοσελίδα <https://civilprotection.gov.gr/sites/default/files/2023-04/2%CE%B7%20%CE%AD%CE%BA%CE%B4%CE%BF%CF%83%CE%B7%20%CE%93%CE%B5%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CF%8D%20%CE%A3%CF%87%CE%B5%CE%B4%CE%AF%CE%BF%CF%85%20%CE%A3%CE%B5%CE%B9%CF%83%CE%BC%CF%8E%CE%BD%20%CE%95%CE%93%CE%9A%CE%95%CE%9B%CE%91%CE%94%CE%9F%CE%A3%20%CE%99%CE%99%20%28%CE%91%CE%94%CE%91%2064%CE%95%CE%9146%CE%9D%CE%A0%CE%99%CE%98-%CE%94%CE%A4%CE%9B%29.pdf>

Υπουργείο Κλιματικής Κρίσης και Πολιτικής Προστασίας. Γενική Γραμματεία Πολιτικής Προστασίας. Γενικό Σχέδιο Αντιμετώπισης Εκτάκτων Αναγκών και Άμεσης/Βραχείας Διαχείρισης των Συνεπειών από την Εκδήλωση

Πλημμυρικών Φαινομένων με την κωδική ονομασία «ΔΑΡΔΑΝΟΣ 2». 2^η Έκδοση. Οκτώβριος 2022. Ανακτήθηκε την 19/11/24 από την ιστοσελίδα <https://civilprotection.gov.gr/sxedia-politikis-prostasias/2i-ekdosi-toy-genikoy-shedioy-antimetopisis-ektakton-anagkon-kai>

Υπουργείο Κλιματικής Κρίσης και Πολιτικής Προστασίας. Γενική Γραμματεία Πολιτικής Προστασίας. Γενικές Οδηγίες. Ανακτήθηκε την 19/11/24 από την ιστοσελίδα <https://civilprotection.gov.gr/odigies-prostasias/genikes-odigies>

Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας. Σχέδια Διαχείρισης Κινδύνων Πλημμύρας, Θεσμικό Πλαίσιο. Ανακτήθηκε την 19/11/24 από την ιστοσελίδα <https://floods.ypeka.gr/sdkp-lap/legislation/>

ΦΕΚ 423Β'/10-4-2003, Απόφαση υπ' αριθμ. 1299. Έγκριση του από 7.4.2003 Γενικού Σχεδίου Πολιτικής Προστασίας με τη συνθηματική λέξη "ΞΕΝΟΚΡΑΤΗΣ". Ανακτήθηκε την 19/11/24 από την ιστοσελίδα <https://civilprotection.gov.gr/ya-1299742003-b-423-geniko-shedio-pp-xenokratis>

ΦΕΚ 102Α'/1-5-2002 Περί Αναβάθμισης της Πολιτικής Προστασίας και λοιπές διατάξεις (Ν.3013/2002). Ανακτήθηκε την 17/11/24 από την ιστοσελίδα https://civilprotection.gov.gr/sites/default/files/nomos30132002anavathmisi_el_GR.pdf

ΦΕΚ 27Α'/7-2-2020 Περί Εθνικού Μηχανισμού Διαχείρισης Κρίσεων και Αντιμετώπισης Κινδύνων, αναδιάρθρωση της Γενικής Γραμματείας Πολιτικής Προστασίας, αναβάθμιση συστήματος εθελοντισμού πολιτικής προστασίας, αναδιοργάνωση του Πυροσβεστικού και άλλες διατάξεις (Ν. 4662/2020). Ανακτήθηκε την 18/11/24 από την ιστοσελίδα https://civilprotection.gov.gr/sites/default/files/nomos4662_7_2_2020.pdf

ΦΕΚ 208Α'/4-11-2022 Περί Εθνικού Μηχανισμού Εναέριας Έρευνας και Διάσωσης «Θεοφάνης Ερμής Θεοχαρόπουλος», διατάξεις για τη λειτουργία του Οργανισμού Αντισεισμικού Σχεδιασμού και Προστασίας και άλλες επείγουσες ρυθμίσεις (Ν. 4989/2022). Ανακτήθηκε την 18/11/24 από την ιστοσελίδα

https://civilprotection.gov.gr/sites/default/files/2022-12/fek_2022_tefxos_a_208_rythmiseis_apop.pdf

ΦΕΚ 206Α'/12-12-2023 Περί Αναδιάρθρωσης Πολιτικής Προστασίας - Εθνικός Μηχανισμός Εναέριας Διάσωσης και Αεροδιακομιδών και άλλες επείγουσες διατάξεις για την κρατική αρωγή (Ν. 5075/2023). Ανακτήθηκε την 17/11/24 από την ιστοσελίδα https://civilprotection.gov.gr/sites/default/files/2023-12/%CE%9D%CF%8C%CE%BC%CE%BF%CF%82%205075%20%CE%A6%CE%95%CE%9A%20%CE%A4%CE%B5%CF%8D%CF%87%CE%BF%CF%82%20A%20206%2018_12_2023.pdf

European Union. Access to European Union law. Document 32002R2012. Council Regulation (EC) No 2012/2002 of 11 November 2002 Establishing the European Union Solidarity Fund. Ανακτήθηκε την 17/11/24 από την ιστοσελίδα <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32002R2012>

European Union, EUR-Lex. Access to European Union law. Document 12016E196, Consolidated version of the Treaty on the Functioning of the European Union, PART THREE - UNION POLICIES AND INTERNAL ACTIONS, TITLE XXIII - CIVIL PROTECTION, Article 196. Ανακτήθηκε την 17/11/24 από την ιστοσελίδα https://eur-lex.europa.eu/eli/treaty/tfeu_2016/art_196/oj

European Union, EUR-Lex. Access to European Union law. Document 12016E021, Consolidated version of the Treaty on the Functioning of the European Union, Part Two - Non-Discrimination and Citizenship of the Union, Article 21 (ex Article 18 tec). Ανακτήθηκε την 18/11/24 από την ιστοσελίδα https://eur-lex.europa.eu/eli/treaty/tfeu_2016/art_21/oj

European Union, EUR-Lex. Access to European Union law. Document 02013D1313-20231218, Consolidated text: Decision No 1313/2013/EU of the European Parliament and of the Council of 17 December 2013 on a Union Civil Protection Mechanism (Text with EEA relevance)Text with EEA relevance. Ανακτήθηκε την 18/11/24 από την ιστοσελίδα <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A02013D1313-20231218>

European Union, EUR-Lex. Access to European Union law. Document 32013D1313, Decision No 1313/2013/EU of the European Parliament and of the Council of 17 December 2013 on a Union Civil Protection Mechanism Text with EEA relevance Ανακτήθηκε την 19/11/24 από την ιστοσελίδα <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32013D1313>

European Union, EUR-Lex. Access to European Union law. Document 12016M021, Consolidated version of the Treaty on European Union. Title V – General Provisions on the Union’s External Action and Specific Provisions on the Common Foreign and Security Policy. Chapter 1 - General Provisions on the Union’s External Action, Article 21. Ανακτήθηκε την 19/11/24 από την ιστοσελίδα <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:12016M021>

European Union, EUR-Lex. Access to European Union law. Document 32007L0060, Directive 2007/60/EC of the European Parliament and of the Council of 23 October 2007 on the assessment and management of flood risks (Text with EEA relevance). Ανακτήθηκε την 18/11/24 από την ιστοσελίδα <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2007/60/oj>

European Union, Council Regulation (EC) No 2012/2002 of 11 November 2002 establishing the European Union Solidarity Fund. Ανακτήθηκε την 18/11/24 από την ιστοσελίδα <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:02002R2012-20200401&qid=1601971117690>

Β΄ Ιστοσελίδες

Λέκκας, Ε. (2022). Δέκα προτάσεις από τον Ευθύμη Λέκκα για τη βελτιστοποίηση της Πολιτικής Προστασίας της χώρας μας. Ελεύθερος Τύπος. Ανακτήθηκε την 5/12/24 από την ιστοσελίδα <https://eleftherostypos.gr/ellada/892856-kaokairia-elpis-deka-protaseis-apo-ton-eythymi-lekka-gia-ti-beltistopoiisi-tis-politikis-prostasias-tis-xoras-mas/>

Τράπεζα της Ελλάδος (ΤτΕ). Επιτροπή Μελέτης Επιπτώσεων Κλιματικής Αλλαγής (2011). Οι Περιβαλλοντικές, Οικονομικές και Κοινωνικές Επιπτώσεις της Κλιματικής Αλλαγής στην Ελλάδα. Ανακτήθηκε την 16/11/2024 από την ιστοσελίδα https://www.bankofgreece.gr/Publications/Πληρης_Εκθεση.pdf

Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών. ΕΣΠΑ 2021-2027. Ταμείο Αλληλεγγύης της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ανακτήθηκε την 17/11/24 από την ιστοσελίδα <https://www.espa.gr/el/pages/staticTAEΕ.aspx>

Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών. ΕΣΠΑ 2021-2027. Ταμείο Αλληλεγγύης της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ανακτήθηκε την 17/11/24 από την ιστοσελίδα <https://www.espa.gr/el/pages/staticTAEΕ.aspx>

Υπουργείο Κλιματικής Κρίσης και Πολιτικής Προστασίας. Γενική Γραμματεία Πολιτικής Προστασίας. Στατιστική επισκόπηση κηρύξεων σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης πολιτικής προστασίας για το διάστημα 2014-2023. Οκτώβριος 2024. Ανακτήθηκε την 18/11/24 από την ιστοσελίδα <https://civilprotection.gov.gr/sxedia-politikis-prostasias/statistiki-episkopisi-kiryxeon-se-katastasi-ektaktis-anagkis-politikis>

Υπουργείο Κλιματικής Κρίσης και Πολιτικής Προστασίας. Γενική Γραμματεία Πολιτικής Προστασίας. Ευρωπαϊκή Δεξαμενή Πολιτικής Προστασίας (European Civil Protection Pool – ECPP). Ανακτήθηκε την 18/11/24 από την ιστοσελίδα <https://civilprotection.gov.gr/diethnis-synergasia/eyropaiki-enosi>

Υπουργείο Κλιματικής Κρίσης και Πολιτικής Προστασίας, Περιφερειακοί Οργανισμοί. Πρωτοβουλία Ετοιμότητας και Πρόληψης Καταστροφών στη Νοτιοανατολική Ευρώπη - DPPI/SEE. Ανακτήθηκε την 17 Νοεμβρίου 2024 από την ιστοσελίδα <https://civilprotection.gov.gr/diethnis-synergasia/perifereiakoi-organismoι>

Disaster Preparedness and Prevention Initiative for South Eastern Europe - DPPI/SEE, About us. Ανακτήθηκε την 30/11/24 από την ιστοσελίδα <https://www.dppi.info/dppi-see/about>

EM-DAT The International Disaster Database. EM-DAT Overview. Ανακτήθηκε την 25/11/24 από την ιστοσελίδα <https://www.emdat.be/>

EM-DAT The International Disaster Database. **Centre for Research on the Epidemiology of Disasters (CRED)** Ανακτήθηκε την 25/11/24 από την ιστοσελίδα <https://www.emdat.be/>

European Commission. EU Solidarity Fund. Ανακτήθηκε την 24/11/24 από την ιστοσελίδα https://ec.europa.eu/regional_policy/funding/solidarity-fund_en

European Commission. European Civil Protection and Humanitarian Aid Operations. Ανακτήθηκε την 24/11/24 από την ιστοσελίδα https://civil-protection-humanitarian-aid.ec.europa.eu/index_en

European Commission. European Civil Protection and Humanitarian Aid Operations. Emergency Response Coordination Centre (ERCC). Ανακτήθηκε την 24/11/24 από την ιστοσελίδα https://civil-protection-humanitarian-aid.ec.europa.eu/what/civil-protection/emergency-response-coordination-centre-ercc_en

European Commission. About European Civil Protection and Humanitarian Aid Operations. Ανακτήθηκε την 24/11/24 από την ιστοσελίδα https://civil-protection-humanitarian-aid.ec.europa.eu/who/about-echo_en

European Commission. EU Civil Protection Mechanism. Ανακτήθηκε την 24/11/24 από την ιστοσελίδα https://civil-protection-humanitarian-aid.ec.europa.eu/what/civil-protection/eu-civil-protection-mechanism_en

European Parliament. Topics. Floods, wildfire and storms: what is the EU's disaster response? Ανακτήθηκε την 25/11/24 από την ιστοσελίδα <https://www.europarl.europa.eu/topics/en/article/20241007STO24471/floods-wildfire-and-storms-what-is-the-eu-s-disaster-response>

European Union, EUR-Lex. Access to European Union law. Humanitarian Aid and Civil Protection. Ανακτήθηκε την 17/11/24 από την ιστοσελίδα <https://eur-lex.europa.eu/summary/chapter/04.html>

International Committee of the Red Cross (ICRC). The Code of Conduct for the International Red Cross and Red Crescent Movement and NonGovernmental Organisations (NGOs) in Disaster Relief. Ανακτήθηκε την 28/11/24 από την

ιστοσελίδα

<https://www.icrc.org/sites/default/files/external/doc/en/assets/files/publications/icrc-002-1067.pdf>

International Civil Defence Organization (ICDO). History. Ανακτήθηκε την 25/11/24 από την ιστοσελίδα <https://icdo.org/about-icdo/history.html>

International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies (IFRC). What is a disaster? Ανακτήθηκε την 28/11/24 από την ιστοσελίδα <https://www.ifrc.org/our-work/disasters-climate-and-crises/what-disaster>

International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies (IFRC). Our Work. Ανακτήθηκε την 25/11/24 από την ιστοσελίδα <https://www.ifrc.org/our-work/disasters-climate-and-crises>

International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies (IFRC). Who we are. Ανακτήθηκε την 25/11/24 από την ιστοσελίδα <https://www.ifrc.org/who-we-are/about-ifrc>

NATO. What we do, Resilience, Civil Preparedness and Article 3. Ανακτήθηκε την 26/11/24 από την ιστοσελίδα https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_132722.htm

NATO. What we do, Resilience Committee. Ανακτήθηκε την 26/11/24 από την ιστοσελίδα https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_50093.htm

NATO. What we do, Euro-Atlantic Disaster Response Coordination Centre. Ανακτήθηκε την 27/11/24 από την ιστοσελίδα https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_52057.htm?

NATO. The Euro-Atlantic Disaster Response Coordination Centre (EADRCC). October 2023. Ανακτήθηκε την 27/11/24 από την ιστοσελίδα https://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/2024/8/pdf/2408-factsheet-EADRCC-en.pdf

NATO. The Euro-Atlantic Disaster Response Coordination Centre (EADRCC). Better prepared for disasters and crises. Civil emergency management exercises at

NATO. August 2024. Ανακτήθηκε την 27/11/24 από την ιστοσελίδα https://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/2024/8/pdf/2408-factsheet-EADRCC-Better-prepared-en.pdf

NATO EADRCC Clearing House Mechanism. Ανακτήθηκε την 27/11/24 από την ιστοσελίδα https://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/2020/4/pdf/200401-EADRCC-Requesting-assistance-in_3.pdf

OECD. (2013). Disaster Risk Assessment and Risk Financing: A G20 Tool for Disaster Risk Reduction. OECD Publishing. Ανακτήθηκε την 27/11/24 από την ιστοσελίδα https://www.oecd.org/en/publications/disaster-risk-assessment-and-risk-financing_8f48d476-en.html

United Nations - Headquarters United Nations Office for Disaster Risk Reduction (UNDRR). Our Work. Ανακτήθηκε την 20/11/24 από την ιστοσελίδα <https://www.undrr.org/our-work>

United Nations - Headquarters United Nations Office for Disaster Risk Reduction (UNDRR). Implementing the Sendai Framework. Ανακτήθηκε την 20/11/24 από την ιστοσελίδα <https://www.undrr.org/implementing-sendai-framework>

United Nations - Headquarters United Nations Office for Disaster Risk Reduction (UNDRR). What is the Sendai Framework for Disaster Risk Reduction? Ανακτήθηκε την 20/11/24 από την ιστοσελίδα <https://www.undrr.org/implementing-sendai-framework/what-sendai-framework>

United Nations - Headquarters United Nations Office for Disaster Risk Reduction (UNDRR). Sendai Framework for Disaster Risk Reduction 2015-2030. Ανακτήθηκε την 20/11/24 από την ιστοσελίδα <https://www.undrr.org/publication/sendai-framework-disaster-risk-reduction-2015-2030>

United Nations Office for Coordination of Humanitarian Affairs (OCHA). This is OCHA. Ανακτήθηκε την 28/11/24 από την ιστοσελίδα <https://www.unocha.org/ocha>

Βιβλιογραφία

Ελληνόγλωσση

- Αρβανίτης, Μ. (2020). Συνεργασία και Κοινωνική Αντίληψη στην Πολιτική Προστασία. Αθήνα: Σάκκουλας.
- Δημητρίου, Α. (2021). Χρηματοδότηση και Υλοποίηση Πολιτικών Προστασίας. Θεσσαλονίκη: Νομική Βιβλιοθήκη.
- Καρακώστα, Ε. (2020). Ετοιμότητα και Αντίκτυποι των Φυσικών Καταστροφών. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη.
- Κοντούλης, Ν. (2020). Καινοτομία και Τεχνολογία στην Πολιτική Προστασία. Θεσσαλονίκη: Νομική Βιβλιοθήκη.
- Μαρίνου, Ν. (2001). Νομική Ιστορία: Διαχείριση Φυσικών Καταστροφών στη Αρχαία Ελλάδα. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη.
- Σαββίδης, Γ. (2019). Εκπαίδευση και Ευαισθητοποίηση Κοινού: Κλειδιά για την Ανθεκτικότητα σε Φυσικές Καταστροφές. Αθήνα: Ίκαρος.
- Σακελλαρίου, Π. (2005). Η Αναγνώριση της Ασφάλειας μέσω της Νομικής Ρύθμισης: Ιστορικές Διαστάσεις. Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Παπαζήση.

Ξενόγλωσση

- Black, S.; Smith, J.; Johnson, D. (2020). *Technological Advancements in Disaster Risk Management*. Journal of Disaster Risk Reduction.
- Johnson, M. (2021). *Historical Perspectives on Disaster Law*. Cambridge University Press.
- Smith, J. (2019). *Legislation and Natural Disaster Management*. Disaster Policy Journal.
- Takashi, Y. (2018). *Japanese Disaster Management: Lessons from History*. Tokyo University Press.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β: Επιμέρους Σχέδια Πολιτικής Προστασίας στο Πλαίσιο του Γενικού Σχεδίου Πολιτικής Προστασίας «ΞΕΝΟΚΡΑΤΗΣ»

Το Υπουργείο Κλιματικής Κρίσης και Πολιτικής Προστασίας, στο πλαίσιο του Γενικού Σχεδίου Πολιτικής Προστασίας με τη συνθηματική λέξη «ΞΕΝΟΚΡΑΤΗΣ», έχει εκπονήσει τα παρακάτω επιμέρους σχέδια:

- **Γενικό Σχέδιο Αντιμετώπισης Εκτάκτων Αναγκών Εξαιτίας Δασικών Πυρκαγιών «ΙΟΛΑΟΣ 2»**

Το Γενικό Σχέδιο Αντιμετώπισης Εκτάκτων Αναγκών εξαιτίας Δασικών Πυρκαγιών (5^η έκδοση - Απρίλιος 2023) με την κωδική ονομασία «**ΙΟΛΑΟΣ 2**» αποσκοπεί στην άμεση και συντονισμένη απόκριση των εμπλεκόμενων φορέων σε κεντρικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο για την υποστήριξη του έργου του Πυροσβεστικού Σώματος στην καταστολή των δασικών πυρκαγιών και για την άμεση διαχείριση των συνεπειών τους. Στο σχέδιο εμπεριέχονται και δράσεις άμεσης αρωγής των πληγέντων, καθώς και άμεσης και βραχείας αποκατάστασης των συνεπειών της καταστροφής.

- **Γενικό Σχέδιο Αντιμετώπισης Εκτάκτων Αναγκών και Άμεσης/Βραχείας Διαχείρισης των Συνεπειών από την Εκδήλωση Χιονοπτώσεων και Παγετού «ΒΟΡΕΑΣ 2»**

Το Γενικό Σχέδιο Αντιμετώπισης Εκτάκτων Αναγκών και Άμεσης/Βραχείας Διαχείρισης των Συνεπειών από την Εκδήλωση Χιονοπτώσεων και Παγετού με την κωδική ονομασία «**ΒΟΡΕΑΣ 2**» (2^η έκδοση - Δεκέμβριος 2022) στοχεύει στην άμεση και συντονισμένη απόκριση των εμπλεκόμενων φορέων για την αποτελεσματική αντιμετώπιση εκτάκτων αναγκών από την εκδήλωση χιονοπτώσεων και παγετού και την άμεση διαχείριση των συνεπειών τους.

- **Γενικό Σχέδιο Αντιμετώπισης Εκτάκτων Αναγκών και Διαχείρισης Συνεπειών από Σεισμούς «ΕΓΚΕΛΑΔΟΣ 2»**

Το Γενικό Σχέδιο Αντιμετώπισης Εκτάκτων Αναγκών και Διαχείρισης Συνεπειών από Σεισμούς με την κωδική ονομασία «**ΕΓΚΕΛΑΔΟΣ 2**» (2^η Έκδοση – Νοέμβριος 2022), έχει ως σκοπό την άμεση και συντονισμένη απόκριση των

εμπλεκόμενων φορέων για την αποτελεσματική αντιμετώπιση εκτάκτων αναγκών από την εκδήλωση σεισμών και την άμεση διαχείριση των συνεπειών τους.

- **Γενικό Σχέδιο Αντιμετώπισης Εκτάκτων Αναγκών και Άμεσης/Βραχείας Διαχείρισης των Συνεπειών από την Εκδήλωση Πλημμυρικών Φαινομένων «ΔΑΡΔΑΝΟΣ 2»**

Το Γενικό Σχέδιο Αντιμετώπισης Εκτάκτων Αναγκών και Άμεσης/Βραχείας Διαχείρισης των Συνεπειών από την Εκδήλωση Πλημμυρικών Φαινομένων με την κωδική ονομασία «**ΔΑΡΔΑΝΟΣ 2**» (2η Έκδοση - Οκτώβριος 2022), αποσκοπεί στη αποτελεσματική αντιμετώπιση εκτάκτων αναγκών από την εκδήλωση πλημμυρικών φαινομένων και την άμεση διαχείριση των συνεπειών τους.

Πλέον των παραπάνω, το Υπουργείο προς υποβοήθηση των αρμόδιων φορέων, τον Απρίλιο του 2023 εξέδωσε «Κατευθυντήριες Οδηγίες για την οργανωμένη προληπτική απομάκρυνση πολιτών για λόγους προστασίας από εξελισσόμενη ή επικείμενη καταστροφή εξαιτίας δασικών πυρκαγιών».

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Γ: Φάσεις Κινητοποίησης του Δυναμικού της Πολιτικής Προστασίας

Για την κινητοποίηση του δυναμικού της Πολιτικής Προστασίας, το Σχέδιο «ΞΕΝΟΚΡΑΤΗΣ» καθορίζει τη δημιουργία ενός συστήματος ενεργειών σε τέσσερις φάσεις, ως εξής:

- **1^η Φάση:** Συνήθης ετοιμότητα

Στην φάση αυτή αξιολογούνται τα αρχικά στοιχεία και οι πρώτες πληροφορίες που αναφέρονται στο επικείμενο καταστροφικό φαινόμενο. Οι αρμόδιοι φορείς που εμπλέκονται στην εφαρμογή του σχεδίου ελέγχουν την επάρκεια και την καταλληλότητα των μέσων πολιτικής προστασίας.

- **2^η Φάση:** Αυξημένη

Σε αυτή την φάση υπάρχει ευρύτερη κινητοποίηση του μηχανισμού πολιτικής προστασίας σε όλα τα επίπεδα, ενώ όπου κρίνεται σκόπιμο λαμβάνονται προληπτικά μέτρα.

- **3^η Φάση:** Άμεση Κινητοποίηση - Επέμβαση

Πλέον υπάρχει πλήρης κινητοποίηση και δραστηριοποίηση του συνόλου των φορέων της πολιτικής προστασίας για την αντιμετώπιση των καταστροφικών φαινομένων. Οι πολίτες ενημερώνονται για την λήψη μέτρων αυτοπροστασίας, ενώ οι υπηρεσίες διοικητικής μέριμνας βρίσκονται σε ετοιμότητα για την άμεση επίλυση προβλημάτων των πληγέντων.

- **4^η Φάση:** Αποκατάσταση - Αρωγή.

Μετά την εκτόνωση του φαινομένου πραγματοποιείται εκτίμηση της κατάστασης και των ζημιών από τους αρμόδιους φορείς και στη συνέχεια παρέχεται άμεση αρωγή στους πληγέντες. Λαμβάνονται αποφάσεις για την αποκατάσταση των ζημιών και χρησιμοποιούνται τα διδάγματα για την μείωση/εξάλειψη παρόμοιων φαινομένων.